

Meerjarenbegroting 2020-2023

Waterschap Zuiderzeeland
Postbus 229
8200 AE Lelystad
telefoon: (0320) 274 911
waterschap@zuiderzeeland.nl
www.zuiderzeeland.nl

Inhoudsopgave

Water verbindt ons	4
Leeswijzer programmabegroting.....	6
Klimaatadaptatie.....	9
Duurzaamheid.....	10
Biodiversiteit.....	12
1. Programma Bestuur en omgeving	14
1.1. Wat willen we bereiken?.....	14
1.2. Wat gaan we daarvoor doen?	14
1.3. Wat mag het kosten?	19
2. Programma Waterveiligheid	21
2.1. Wat willen we bereiken?.....	21
2.2. Wat gaan we daarvoor doen?	21
2.3. Wat mag het kosten?	26
3. Programma Voldoende en gezond water.....	28
3.1. Wat willen we bereiken?.....	28
3.2. Wat gaan we daarvoor doen?	28
3.3. Wat mag het kosten?	35
4. Programma Schoon, gezuiverd water	38
4.1. Wat willen we bereiken?.....	38
4.2. Wat gaan we daarvoor doen?	38
4.3. Wat mag het kosten?	42
5. Programma Financiën, organisatie en informatie.....	45
5.1. Wat willen we bereiken?.....	45
5.2. Wat gaan we daarvoor doen?	45
5.3. Wat mag het kosten?	48
6. Overzicht programmatotaal en belastingopbrengsten	51
7. Verplichte Paragrafen	54
8. Exploitatiebegroting naar kostensoort	70
9. Exploitatiebegroting naar BBP beleidsveld	71
10. Exploitatiebegroting naar kostendrager.....	72

Inleiding

Water verbindt ons

Water is onlosmakelijk verbonden met ons beheergebied. Het land waarop ons beheergebied ligt, is ontstaan door drooglegging en omringd door water. Ons werk richt zich erop dit water buiten te houden door te zorgen voor veilige dijken. We zorgen ook voor voldoende en schoon water om te kunnen wonen, werken en recreëren. Om dit ook voor de toekomst te behouden, gaan we nadrukkelijker met thema's als klimaatverandering en duurzaamheid aan de slag.

Door klimaatverandering ervaren we extreem natte en extreem droge periodes. Hierdoor is er soms sprake van te veel of te weinig water. Ons robuuste watersysteem moet bestand zijn tegen deze veranderende omstandigheden. Samen met partners in het gebied gaan we aan de slag om dit vraagstuk op te pakken en te zorgen voor een blijvend robuust watersysteem.

Ook verduurzaming en energietransitie staan hoog op de agenda van ons waterschap. We zijn een belangrijke speler binnen het beheergebied als één van de grootste energiegebruikers en als beheerder van waardevolle grondstofstromen. We willen onze klimaat voetafdruk verkleinen en blijven inzetten op een klimaatneutraal waterschap. Daarnaast verbinden we ons aan het terugwinnen van grondstoffen uit onze eigen processen. We willen ons steentje bijdragen aan een betere wereld voor de volgende generatie.

We weten dat de vraagstukken op het gebied van klimaatverandering en duurzaamheid niet alleen onze vraagstukken zijn. We hebben anderen nodig en zij ons om samen tot oplossingen te komen. Het vergroten van waterbewustzijn in ons beheergebied is noodzakelijk om het belang van ons werk en de impact van de hiervoor geschetste vraagstukken te kunnen overbrengen. We zoeken ook actief de verbinding met partners en belanghebbenden om tot betaalbare, duurzame (innovatieve) oplossingen te komen en draagvlak te creëren. We doen dit vanuit een resultaatgerichte houding, met een duidelijke en transparante taakverdeling. We staan voor houdbare financiën, een eerlijke verdeling van de lasten, maar ook voor solidariteit naar elkaar.

Missie en visie

Waterschap Zuiderzeeland zorgt voor veiligheid, voldoende en schoon water in zijn beheergebied. Dit kunnen we niet alleen en daarom zijn we gericht op samenwerking. Kernwoorden daarbij zijn innovatie, empathie, maatschappelijk verantwoord, kostenbewust en doelmatig. Betrokken, professionele medewerkers en bestuurders vormen de basis van het waterschap.

Waterschap Zuiderzeeland is een maatschappelijke organisatie die dicht bij de burger staat. Anders dan gemeenten en provincies is het waterschap een functionele democratie: het heeft een afgebakende taak, namelijk het kwantitatieve en kwalitatieve waterbeheer in de provincie Flevoland en delen van de provincies Friesland en Overijssel. Inwoners van het beheergebied weten dat Waterschap Zuiderzeeland zorg draagt voor hun bescherming tegen water(overlast). Maar Waterschap Zuiderzeeland is ook verantwoordelijk voor voldoende water. Water dat bovendien van goede kwaliteit moet zijn.

Waterschap Zuiderzeeland beschikt over voldoende kennis en ervaring om de hiervoor benodigde werkzaamheden op een professionele wijze te verrichten. Uitgangspunt daarbij is dat de werkzaamheden worden uitgevoerd tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten. Het waterschap zoekt daarbij naar oplossingen met de hoogste maatschappelijke waarde. Waterschap Zuiderzeeland is doorlopend op zoek naar mogelijkheden om de werkzaamheden zo effectief mogelijk uit te voeren. Innovaties spelen daarbij een belangrijke rol. Zuiderzeeland wil vooroplopen als het gaat om het zoeken naar andere, goedkopere, milieuvriendelijkere of efficiëntere maatregelen om het waterbeheer naar een hoger peil te tillen.

Het waterschap beheert een uniek en relatief jong gebied dat een grote ontwikkeldynamiek met zich meebrengt. Dit stelt het waterschap voor de uitdaging om evenwicht te vinden tussen het mede mogelijk maken van ontwikkelingen en ervoor te waken dat het systeem efficiënt te beheren blijft. Waterbeheer vraagt om meer dan kennis van keringen en peilen. Het vraagt om doorlopend anticiperen, om het bewust durven nemen van risico's en deze te beheersen, om standpunten te durven innemen, om op het oog minder logische keuzes te maken, om te durven investeren, om maatschappelijke verantwoordelijkheid te tonen, om nee te durven zeggen.

Waterschap Zuiderzeeland is zich bewust van de ontwikkelingen die op het waterschap afkomen en speelt daar op een professionele manier op in. Klimaatverandering, zee- en meerspiegelstijging en ruimtelijke ontwikkelingen krijgen de volle aandacht. Door in het beleid daarop te anticiperen, laat Waterschap Zuiderzeeland ook voor de lange termijn zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid zien. Binnen de mogelijkheden wordt doorlopend gezocht naar vernieuwende, creatieve en kosteneffectieve oplossingen. Daarbij worden ook oplossingen gezocht buiten de bestaande kaders.

Verantwoordelijk voor het waterbeheer ben je niet alleen, dat ben je in nauwe samenwerking met je partners binnen en buiten je beheergebied. Daarbij respecteer je elkaars belangen. Om dat goed te kunnen doen, is het noodzakelijk dat je je partners kent, dat je weet wat ze bezighoudt, dat je hun wensen en behoeften kent en dat je weet wat er speelt. Wederzijds respect vormt de basis voor een goede samenwerking. Waterschap Zuiderzeeland staat midden in de maatschappij, is zich bewust van zijn omgeving en heeft oog voor zijn omgeving en de dynamiek die het beheergebied eigen is. Het waterschap werkt doelgericht samen en laat zien dé instantie te zijn op het gebied van goed en effectief waterbeheer. Het belang van water staat voorop in het handelen van Waterschap Zuiderzeeland.

Leeswijzer programmabegroting

Indeling programma's

Sinds 2009 heeft Waterschap Zuiderzeeland een programmabegroting zoals de Waterschapswet voorschrijft. In deze meerjarenbegroting zijn drie thema's en vijf programma's opgenomen:

Thema's

1. Klimaatadaptatie
2. Duurzaamheid
3. Biodiversiteit

Programma's

1. Bestuur en omgeving
2. Waterveiligheid
3. Voldoende en gezond water
4. Schoon, gezuiverd water
5. Financiën, organisatie en informatie

De inhoud van de thema's en programma's is gebaseerd op het strategische beleid uit het Waterbeheerplan 3 (WBP3), het bestuursprogramma 'Water beweegt ons' en de diverse beleidsplannen die de Algemene Vergadering heeft vastgesteld. De programmabegroting geeft hiermee een overzicht van het actuele beleid. Op basis van dit overzicht maakt de Algemene Vergadering in deze begroting een integrale afweging van doelen, beleid en middeleninzet. De programmabegroting is de basis voor de uitvoering van de beleidsplannen voor de komende vier jaar. De eerste jaarschijf uit de meerjarenbegroting is de jaarbegroting 2020.

Opzet thema's en programma's

De thema's en programma's hebben een vaste opzet. Het eerste deel gaat in op de vraag: Wat willen we bereiken? In dit onderdeel worden de doelstellingen beschreven. Het tweede deel - Wat gaan we daarvoor doen? - bespreekt de ontwikkelingen die voor het realiseren van de doelstellingen van belang zijn, bijvoorbeeld nieuw beleid of een beleidsintensivering. Het derde deel - Wat mag het kosten? - geeft de netto lasten van het programma weer. Dit laatste onderdeel is niet van toepassing op de thema's, omdat het Waterschapsbesluit voorschrijft dat de kosten in de meerjarenbegroting verdeeld worden over de programma's.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Per programma worden de betreffende netto lasten aangegeven. Deze programmalasten worden bekostigd uit de algemene dekkingsmiddelen, waarvan de watersysteemheffing en zuiveringsheffing de belangrijkste zijn. De algemene dekkingsmiddelen worden in het overzicht algemene dekkingsmiddelen gegeven.

Paragrafen

Vanaf 2009 schrijft de wetgeving een twaalfstal paragrafen als verplicht voor. Deze paragrafen zijn in deze begroting opgenomen, waar de paragraaf bedrijfsvoering ondergebracht is in programma Financiën, organisatie en informatie en de paragraaf topinkomens in de jaarrekening terugkomt. De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de programma's. De paragrafen zijn onder een apart kopje in deze programmabegroting opgenomen.

Bestuurlijke planning en control

De sturing binnen Waterschap Zuiderzeeland wordt ondersteund door een planning en control (P&C) cyclus. Het waterschap hanteert daarvoor een bestuurlijk planning en control-model. Dit betekent dat de sturing is georiënteerd op het realiseren van effecten in het beheergebied. Hiermee hangt samen dat de sturing niet primair financieel van aard is, maar juist op inhoud en kwaliteit focust. Dit vereist dat het bestuur de relatie effect-doel-middel constant in beeld heeft. Waarom willen we dit en waarom willen we niet iets anders? Wat bereiken we hiermee? Prioriteiten

kunnen in dit licht worden gesteld. De antwoorden op deze vragen worden in bestuursbesluiten aan het bestuur voorgelegd. De bestuursbesluiten zijn richtinggevend voor de uitvoering van het beleid. Daarnaast is binnen de P&C-cyclus een aantal instrumenten gedefinieerd die op vaste momenten over diverse onderwerpen inzicht geven en aanleiding kunnen zijn voor bijsturing. In onderstaande figuur is schematisch de bestuurlijke planning en controlcyclus weergegeven met de bijbehorende P&C-instrumenten.

PLANNING EN CONTROLCYCLUS WATERSCHAP ZUIDERZEELAND

PLANNING EN CONTROL INSTRUMENTEN IN RELATIE TOT HET BEGROTINGSPROCES:

Instrument	Rol bestuur
Bestuursprogramma / collegeplan	Prioriteren en accenten zetten voor bestuursperiode
Bestuursbesluiten	Sturen en kaders stellen
Voorjaarsnota	Integraal beeld van de meerjarige verwachting op het gebied van beleidsmatige en financiële ontwikkelingen. Kaders stellen voor de komende meerjarenbegroting
Meerjarenbegroting	Vaststellen van de doelen en inzet van het waterschap voor de komende planperiode
Jaarbegroting	Vaststellen van de basis voor de uitvoering van de beleidsplannen en het reguliere beheer in het begrotingsjaar (toetsingskader voor de AV)

De thema's

Klimaatadaptatie

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Beoogd effect:

De gevolgen van klimaatverandering merken we allemaal. Drogere zomers, maar ook heftiger regenbuien. Samen met de gemeenten, GGD en RWS in ons beheergebied verbeteren we de bewustwording, brengen we de effecten van klimaatverandering in beeld en zoeken we naar de optimale manier om klimaatadaptief en waterrobuust te handelen.

Doelstellingen:

- We vergroten, samen met gebiedspartners, het bewustzijn rondom klimaatverandering.
- We komen samen met gebiedspartners tot een Handreiking Klimaatadaptatie Flevoland en kunnen deze gebruiken als bouwsteen om klimaatadaptief en waterrobuust handelen door te vertalen in ons eigen beleid.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Klimaatagenda als koepel

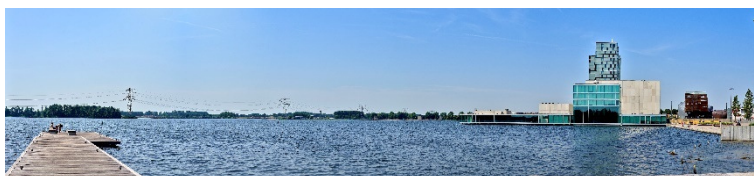
In 2019/2020 werken we aan een Klimaatagenda. We moeten ons voorbereiden op grotere weersextremen. Denk hierbij aan verandering in neerslag, maar ook hitte en droogte. Dit vraagt om nieuwe kennis en mogelijk nieuw beleid. Werken aan klimaatadaptatie vraagt ook om een goede samenwerking met de gemeenten binnen ons beheergebied. Met de klimaatagenda programmeren en prioriteren we onze activiteiten rondom klimaatadaptatie in de komende jaren.

Samenwerken leidt tot resultaten

In Flevoland werken we binnen het Samenwerkingsverband Klimaatadaptatie Flevoland (KAF) aan de opgaven uit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. Het Samenwerkingsverband KAF bestaat uit GGD Flevoland, Rijkswaterstaat Midden Nederland, gemeenten Almere, Dronten, Lelystad, Noordoostpolder, Urk, Zeewolde en Waterschap Zuiderzeeland.

Binnen het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie hebben het Rijk, VNG, IPO en UvW afgesproken om in een aantal stappen in 2050 te komen tot een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting van Nederland. Afgelopen periode stond in het teken van het uitvoeren van de klimaatstresstesten voor stedelijk en landelijk gebied. Deze stresstesten hebben we in 2019 in samenwerking met de gemeenten afgerond.

Nu de klimaatstresstesten zijn uitgevoerd, richten wij ons met de partijen binnen het KAF op het creëren van bewustwording en het vragen van aandacht voor klimaatadaptatie in ruimtelijke processen. Hiervoor organiseren

we in 2020 een reeks masterclasses voor verschillende doelgroepen binnen gemeenten en waterschap zoals vergunningverleners, toetsers, stedenbouwkundigen en planologen. De reeks masterclasses resulteert in een 'handreiking klimaatadaptatie'. De masterclasses en de handreiking vormen voor het waterschap en de gemeenten een bouwsteen om invulling te kunnen geven aan de afspraak uit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie dat 'overheden vanaf 2020 klimaatadaptief en waterrobuust handelen'.

Maatregelen Klimaatadaptatie

1. In 2020 stelt het waterschap een Klimaatagenda op.
2. In 2020 wordt de Handreiking Klimaatadaptatie Flevoland opgesteld. Deze vormt een bouwsteen om klimaatadaptief en waterrobuust handelen door te vertalen in ons eigen beleid.
3. Het waterschap stimuleert een duurzame leefomgeving door inzet van het Budget Klimaatadaptatie en Duurzaamheid.

Duurzaamheid

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Beoogd effect

De wereld om ons heen werkt hard aan de transitie naar een duurzame maatschappij. Afval, energie, broeikasgasemissie, grondstoffen zijn allen centrale onderwerpen in deze transitie en waterschap Zuiderzeeland is hierbij een grote speler. De komende jaren bouwen we samen met onze maatschappelijke partners door aan een duurzaam beheergebied en pakken de verantwoordelijk ons gebied netjes achter te laten voor de volgende generatie. We nemen een actieve houding aan en benutten ook de innovatiekracht van het bedrijfsleven en andere partners. We bieden ruimte voor het genereren van ideeën en stimuleren toepassingsgerichte innovatie die leidt tot meer efficiency, kwaliteit en duurzaamheid.

Doelstellingen

- We stellen realistische tussendoelen op richting een klimaatneutraal waterschap in 2050.
- We stimuleren duurzame ontwikkeling door toepassingsgerichte innovaties en handelen ondernemend.
- We realiseren CO2 reductie door een programmatische en integrale aanpak waarbij we opties en kansen afwegen op basis van een totaalbeeld van onze bedrijfsvoering.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Als één van de grootste energiegebruikers in de regio en beheerder van waardevolle grondstofstromen heeft waterschap Zuiderzeeland de opgave kritisch naar haar bedrijfsvoering te kijken. We hebben in 2016 ambitieuze doelstellingen vastgesteld in het Masterplan Duurzame Energie en in 2018 in de Ontwikkelagenda Grondstoffen. Doelstellingen hierin zijn veelal nog steeds relevant, maar verdienen een actualisatieslag als gevolg van de dynamische duurzame ontwikkelingen.

Actualisatie van onze doelstellingen en tussendoelen gebeurt op basis van de huidige maatschappelijke ontwikkelingen i.s.m. onze organisatie en onze partners in de regio. Een belangrijk ijkpunt hierbij is onze bijdrage aan de Regionale Energiestrategie Flevoland in 2020, als uitwerking van het landelijke Klimaatakkoord.

We blijven werken aan een klimaatneutraal waterschap op basis van de Ontwikkelagenda Grondstoffen en het Masterplan Energie. Dit loopt via een aantal sporen.

Energie

We hebben een doelstelling 35-45% energie-zelfvoorzienend te zijn in 2030 en 30% energie-efficiency te bereiken in 2020 t.o.v. 2005. We reduceren hiermee de hoeveelheid elektriciteit dat wij van het net afnemen en verduurzamen het deel dat we gebruiken. Met een aantal zonnepanelen bij de zuiveringen, gemalen en op daken en de energie die we opwekken met vergisting zijn we voor circa 18% zelfvoorzienend. Met de geplande samenwerking met Windpark Hanze in 2023 zijn we energieneutraal (we produceren jaarlijks evenveel energie als we gebruiken bij onze bedrijfsvoering). We blijven onze energie-efficiency verhogen door onder andere verbeterde slibontwatering en we zetten in op duurzaam en efficiënt malen met de komende renovatie van gemaal Vissering.

Warmte is ook energie. Als waterschap zijn we een natuurlijke partner bij opkomende warmtetechnieken als aquathermie, geothermie en riothermie. We verkennen de kansen en onze rol in deze ontwikkelingen.

Grondstoffen

Onze klimaat voetafdruk wordt voornamelijk bepaald door de elektriciteit en de grondstoffen die we gebruiken. Met het energieneutrale waterschap in zicht, blijft onze grondstoffenbalans over om ons

over te buigen. We staan voor de opgave het gebruik van primaire grondstoffen te reduceren en zoveel mogelijk reststromen te benutten voor grondstoffenproductie.

We trekken de lijn door waarmee we bezig zijn: werken aan de toekomstige energie- en grondstoffenfabrieken op onze zuiveringen. We gebruiken onze ervaringen met biogasproductie door EPHYRA bij het verkennen van de uitbreiding van deze innovatieve techniek. We houden mede door onze proeven met TORWASH de mogelijkheden van slib als energiebron en fosfaatwinning in het vizier. De biomassa die vrijkomt in het watersysteem wordt wellicht een bron van energie of vezels (zie afbeelding) via onze samenwerking met consortium Grassbloxxx. We blijven op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen en stimuleren en dragen bij aan innovaties op dit gebied.

Wat betreft zuiveringsslib zetten we in op een dubbele strategie: We willen de hoeveelheid verminderen en het vrijkomende zuiveringsslib voor 100% nuttig gebruiken.

Mobiliteit en Inkoop

Een belangrijk element in onze klimaat voetafdruk zijn fossiele brandstoffen, verstookt ten behoeve van de mobiliteit van het personeel, door de aannemers die voor ons werken en installatieonderdelen die nog niet over zijn op elektriciteit. Op het gebied van mobiliteit is in 2020 aandacht voor bewustwording en stimulering van medewerkers om onder andere het woon-werkverkeer te verduurzamen.

We streven ernaar vanaf 2021 100% duurzaam in te kopen en verkennen in 2020 de mogelijkheid ons aanbestedingsbeleid aan te passen. Omdat we via onze aanbestedingen invloed kunnen hebben op de wijze hoe aannemers en leveranciers voor ons werken en leveren, verwachten we verduurzaming via deze weg te beïnvloeden.

Integrale Aanpak Duurzaamheid

Hoewel de transitie naar een duurzaam (klimaatneutraal) waterschap met forse stappen voortgang boekt, lijkt de tijd gekomen waarin we als waterschap keuzes moeten gaan maken. Het landelijk Klimaatakkoord en de regionale uitwerking daarvan in de Regionale Energiestrategie (RES) vraagt ons voor medio 2020 geactualiseerde doelstellingen te formuleren die bijdragen aan de landelijke opgave 49 Mton / jaar CO₂ uitstoot te besparen voor 2030.

Wij zetten als waterschap alle zeilen bij om met onze regionale mede-overheden tot een energiestrategie te komen en te werken aan een integraal programma duurzaamheid dat onze CO₂ uitstoot in de komende jaren maximaal moet reduceren. De focus zal daarbij verschuiven van compensatie van onze CO₂ emissie naar reductie van onze CO₂ emissie. De verwachting daarbij is dat onze ecologische voetprint onze standaard wordt en een kilo CO₂ wordt de eenheid waarmee wij duurzaamheid uitdrukken (en rapporteren). Mede op basis van de te bepalen bijdrage van het waterschap in de Regionale Energiestrategie doen we een voorstel over de wijze waarop we ons doelbereik monitoren in de komende jaren.

Een integrale benadering waarbij we duurzaamheidsmaatregelen afwegen op basis van directe en/of indirecte CO₂ emissie geeft een heldere basis waarop we onze strategie kunnen uitzetten.

Maatregelen Duurzaamheid

1. We geven uitvoering aan het innovatieprogramma.
2. We actualiseren, in 2020, ons Duurzaamheidsbeleid.

Biodiversiteit

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Beoogd effect

Biodiversiteit gaat over het in balans houden van ecosystemen en behouden van de rijkdom aan levende organismen op aarde. Veel assets van het waterschap zijn een drager van biodiversiteit. We vinden het belangrijk om met de uitvoering van onze taken bij te dragen aan het vergroten van de biodiversiteit.

Doelstellingen

Biodiversiteit

- Het waterschap herstelt en vergroot de biodiversiteit binnen het beheergebied.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Biodiversiteitsagenda

We willen bijdragen aan het herstellen en vergroten van de biodiversiteit in landelijk en stedelijk gebied. Biodiversiteit omvat het totaalpakket aan levende organismen en systemen – en de interacties daartussen. De biodiversiteit staat onder druk, door gevolg van menselijk ingrijpen en klimaatverandering. Biodiversiteit is niet nieuw voor het waterschap. Bij de Kaderrichtlijn Water bijvoorbeeld was biodiversiteit al onder de aandacht. Ook wordt bij de uitvoering van onderhoud soms al herstel of behoud van biodiversiteit meegewogen.

Door het opstellen van een Biodiversiteitsagenda wordt de bijdrage van het waterschap aan herstel en vergroting van biodiversiteit duidelijk; we zien dit dan ook niet als een eenmalige impuls. We streven ernaar dat biodiversiteit onderdeel is van het reguliere werk. Daarom stellen we een programma-overstijgende biodiversiteitsagenda op. Hierbij zijn verschillende keuzes te maken: welke maatregelen willen we treffen om de biodiversiteit te behouden of te verbeteren? Welke positie wil het waterschap richting gebiedspartners innemen en welke financiële consequenties zijn er in deze keuzes? De planning is om deze biodiversiteitsagenda in 2020 vast te stellen.

Maatregelen Biodiversiteit

1. In 2020 stelt het waterschap een programma-overstijgende biodiversiteitsagenda vast.

De programma's

1. Programma Bestuur en omgeving

1.1. WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Beoogd effect

Het waterschap heeft de wettelijke taak om te zorgen voor voldoende en schoon water en waterveiligheid. In de uitvoering van deze taken gaat het waterschap weloverwogen om met maatschappelijke belangen en de belangen van derden. Het bestuur van het waterschap handelt open en transparant en staat in verbinding met de samenleving. Kaders worden afgestemd op de opgave en context.

Het waterschap is een flexibele organisatie, die zich actief beweegt in de veranderde omgeving. Het waterschap gaat actief aan de slag met het leggen van nieuwe verbindingen en het versterken van relaties. De omgeving ziet het waterschap als een inspirerende partner, waarmee men graag wil samenwerken. Het waterschap heeft oog voor de belangen van de omgeving en draagt bij aan de verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving. Het waterschap streeft naar een toekomstbestendige ruimtelijke inrichting van het beheergebied.

Doelstellingen

- Het waterschap is een open, transparante en betrouwbare overheidsorganisatie.
- Het waterschap gaat weloverwogen en transparant om met maatschappelijke belangen.
- Het waterschap is voorbereid op calamiteiten bij waterkeringen en op situaties met (dreigende) wateroverlast.
- Het waterschap is een herkenbare en betrokken partner in de samenleving en creëert maatschappelijke meerwaarde.
- Vanuit de rol van vergunningverlener en toezichthouder werken we in de geest van de Omgevingswet.
- Het waterschap werkt aan het versterken van het waterbewustzijn.
- Het waterschap levert een bijdrage aan het vergroten van de belevingswaarde van het watersysteem.
- Water wordt vroegtijdig en integraal meegenomen in ruimtelijke planprocessen.

1.2. WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Modern bestuur: op hoofdlijnen

Een modern bestuur richt zich op de hoofdlijnen, kent een duidelijke rolverdeling tussen de Algemene Vergadering en het college van Dijkgraaf en Heemraden en werkt samen vanuit vertrouwen. Onze besluitvorming is transparant en eenvoudig terug te vinden. Deze basis willen we vasthouden en uitbreiden. In onze manier van besturen kijken we wat passend is bij de opgave en context. Daar stemmen we onze aanpak en inzet op af, waarbij de focus altijd bij onze wettelijke taken ligt.

We richten ons niet enkel op een goede technisch inhoudelijke uitvoering van ons beleid, maar hebben voortdurend oog voor maatschappelijke meerwaarde en de effecten van ons beleid. We werken samen en bieden ruimte aan initiatieven vanuit de samenleving. Deze samenwerking geven we vorm vanuit heldere kaders. Hiervoor herijken we, in samenspraak met partners, onze samenwerkingsstrategie.

Maatregelen Bestuurlijke vernieuwing

1. In 2020 herijken we onze samenwerkingsstrategie.

Provincie en waterschap maken een gezamenlijke watervisie

Waterschap Zuiderzeeland en provincie Flevoland werken samen aan een watervisie en waterprogramma 2022-2027. Door onze unieke uitgangssituatie met overlappende beheergebieden, doet de mogelijkheid zich voor om nauw samen te werken met de Provincie Flevoland. Deze aanpak past uitstekend in de één overheidgedachte van de nieuwe Omgevingswet. Het is een goede kans om het bodem- en watersysteem als geheel te beschouwen in relatie tot maatschappelijke ontwikkelingen zoals klimaatadaptatie en circulaire economie.

De watervisie vormt een gezamenlijke kijk op het watersysteem in de toekomst. Deze is inspirerend en herkenbaar voor de omgeving. Met een ruimtelijke benadering, verbinden we de provinciale en waterschapstaken, van grondwater tot waterveiligheid, aan de maatschappelijke opgaven. We werken hierbij nauw samen met onze maatschappelijke partners (tenminste gemeenten, Rijkswaterstaat, Vitens, terreinbeherende organisaties, agrarische sector).

De watervisie werken we uit in een waterbeheerprogramma (waterschap) en een regionaal waterprogramma (provincie). Dit zijn verplichte programma's onder de Omgevingswet. Het waterbeheerprogramma bevat korte termijndoelen, een beleidsagenda en aanpak op hoofdlijnen. Het deelproces voor de totstandkoming van dit programmatische deel is met name gericht op de eigen organisatie. Vaststelling is voorzien in het najaar van 2020.

Verder aan de slag met de implementatie van de Omgevingswet

In 2021 treedt de nieuwe Omgevingswet in werking. Deze wet beoogt een overheid te creëren met één gezicht. Op het gebied van regelgeving wordt het uitgangspunt dat iets mag, tenzij het niet mag. Om dit te bereiken, wordt het aantal regels gereduceerd en worden uitgangspunten herzien. Om de opgaven vanuit de Omgevingswet te ondersteunen, is een vergaande ICT-operatie nodig, het zogeheten Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO). Deze ontwikkeling op het gebied van ICT is verder toegelicht onder het hoofdstuk Informatie in deze Meerjarenbegroting.

Met de komst van de Omgevingswet krijgen inwoners een grotere participerende rol. De uitdagingen zijn groot, maar de implementatie biedt ook kansen om onze waterbelangen proactief onder de aandacht te brengen bij inwoners, bedrijven en medeoverheden.

Omgevingsbewust Vergunningverlening, toezicht en handhaving

Slim samenwerken is bij de taakuitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) van groot belang. De samenwerking met mede-overheden en collega-waterschappen wordt in 2020 in het gedachtegoed van de Omgevingswet verder geïntensiveerd. In de komende periode is in het bijzonder aandacht voor de samenwerking met de Omgevingsdienst en de gemeenten, die voor een groot deel het beleid bepalen op het gebied van de indirecte lozingen.

Begin 2019 zijn de indicatoren voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) vastgesteld door het college van Dijkgraaf en Heemraden. In de komende periode wordt de effectiviteit van de indicatoren gemonitord. Het doel is om beter inzicht te krijgen in de effectiviteit van de vergunningverlening en het toezicht. In de Wet Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving ligt vast dat overheden met toezichthoudende taken moeten voldoen aan kwaliteitscriteria voor vergunningverlening, toezicht en handhaving. Deze kwaliteitscriteria gaan in op de kritieke massa en procescriteria. Door de veranderende omgeving is slimmer samenwerken en bijsturing binnen de taakuitoefening van VTH nodig om blijvend aan de kwaliteitscriteria te kunnen voldoen.

De voorbereidingen op de nieuwe Omgevingswet en op het Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO) zijn in volle gang. Om goed aan te kunnen sluiten op het DSO zijn in dit kader de processen van VTH gedigitaliseerd en is een DSO-proof zaaksysteem (Powerbrowser) geïmplementeerd. Er wordt een nieuwe Waterschapsverordening (voorheen de Keur-verordening) opgesteld en er vindt een doorvertaling plaats naar de VTH werkzaamheden. De uitdaging is om de regels en instrumenten, zo op te stellen en te actualiseren dat ze gemakkelijk toegankelijk en toepasbaar zijn in het DSO.

In het perspectief van de Omgevingswet blijft de ontwikkeling van Oosterwold interessant. Hier wordt praktijkervaring opgedaan met het gedachtegoed van de Omgevingswet. Binnen vergunningverlening ligt de focus op vereenvoudiging en het versnellen van de procedures. Ook met de gemeente Dronten is een pilot gestart om het proces van vergunningverlening te stroomlijnen binnen de kaders van de nieuwe Omgevingswet.

Maatregelen Regelgeving, vergunningverlening en handhaving

1. In de periode tot aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2021 starten pilots om te leren werken met de Omgevingswet.
2. Binnen het gedachtegoed van de Omgevingswet gaan we op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving de komende jaren de samenwerking met de gemeenten en de omgevingsdienst intensiveren.

Calamiteitenzorg

De calamiteitenorganisatie van waterschap Zuiderzeeland neemt deel aan het Platform Crisisbeheersing Waterschappen MiddenNederland (PCWMN). Met het PCWMN wordt toegewerkt naar een grotere eenheid tussen de zeven verschillende calamiteitenorganisaties. De mogelijkheden om taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de rollen gelijk te trekken, wordt onderzocht en werkwijzen worden zo veel mogelijk op elkaar afgestemd. Hierdoor wordt elkaar vervangen en ondersteunen eenvoudiger. In 2020 vindt samen met de veiligheidsregio Flevoland een grootschalige oefening plaats rond het thema water en evacuatie. In 2021 vindt een grote oefening (stroomversnelling) plaats waaraan alle zeven PCWMN waterschappen deelnemen.

De veiligheidsregio's Flevoland en Gooi & Vechtstreek werken aan een fusie tussen de twee organisaties. De crisisorganisatie wordt waar nodig aangepast.

Maatregelen Calamiteitenzorg

1. Het waterschap zorgt voor actuele bestrijdings- en calamiteitenplannen. Jaarlijks voert het waterschap meerdere opleidings-, trainings- en oefenactiviteiten uit.

Duurzame relaties bouwen met gebiedspartners

Ons beheergebied is volop in ontwikkeling. Medeoverheden, terreinbeheerders en private partijen initiëren ook de komende jaren een grote verscheidenheid aan plannen. Deze veranderingen in de 'fysiek van de polder' kunnen van invloed zijn op de waterhuishouding en de veiligheid tegen overstroming in ons beheergebied. Via advisering, toetsen en vergunningverlening borgt waterschap Zuiderzeeland het waterhuishoudkundig functioneren van de polders, nu en op langere termijn.

Ingrepen in de fysieke omgeving doorlopen verschillende ontwikkelingsstadia. Waterschap Zuiderzeeland weegt steeds bewust af op welke wijze het in ieder stadium betrokken wil zijn. In het vroegste stadium van ontwikkelingen, wanneer plannen nog kneedbaar zetten we in op advisering. Bovendien zoeken we actief naar mogelijkheden om eigen opgaven met de ontwikkelingen van anderen te vervlechten. In latere stadia toetsen we hoe het plan rekening houdt met onze waterbelangen. Eerst in de watertoets, ten slotte als bevoegd gezag via watervergunningen. Duurzame relaties met onze gebiedspartners zijn van groot belang in alle stappen van deze keten van betrokkenheid.

Naast de bijna continue stroom van wijkuitbreidingen zal naar verwachting de ruimtelijke inpassing van duurzame energiebronnen de komende jaren veel aandacht vragen. De woningbouwopgave in Almere vraagt onze continue aandacht. Zowel de plannen die lopen (Almere Poort, Duin, Nobelhorst en Stichtsekanal) als ook het proces om in 2022 tot een nieuwe uitvoeringsagenda te komen. Opvallende ontwikkelingen zijn verder Oostvaardersoevers (verkenningfase), de ontwikkeling van diverse projecten in het kader van het Nationaal Park Nieuw Land en de aanleg van de ongelijkvloerse kruising in de N302 ter plaatse van de Knardijk.

Evaluatie Oosterwold

In 2020 worden de resultaten van de Evaluatie Oosterwold bekend. Op basis van de resultaten wordt besloten of en hoe de tweede fase van de ontwikkeling, op het grondgebied van de gemeente Zeewolde, doorgang kan vinden. De resultaten uit de deelprojecten van de samenwerkingsovereenkomst (SOK) Water zijn een belangrijk onderdeel van de Evaluatie

Oosterwold. Hiermee wordt de basis gelegd voor de wijze waarop de wateraspecten worden geborgd in de toekomstige ontwikkeling van het gebied. Na de evaluatie moet in 2020 een nieuw afsprakenkader met de samenwerkingspartners worden opgesteld.

Voor de begeleiding van Oosterwold in de periode tot aan de Evaluatie Oosterwold zijn door de AV extra middelen beschikbaar gesteld voor de jaren 2018 en 2019. Als gevolg van optimalisaties die in 2018 en 2019 zijn bereikt op het gebied van vergunningverlening kan in 2020 naar verwachting een groot deel van de activiteiten hiervoor in de reguliere organisatie worden opgepakt. Er wordt onderzocht of dit ook voor toezicht en handhaving kan worden gerealiseerd. Deze ontwikkeling is verder toegelicht onder het hoofdstuk Omgevingswet/Vergunningverlening in deze Meerjarenbegroting.

De evaluatie van Oosterwold was voorzien eind 2019. Door verschillende omstandigheden wordt de evaluatie pas afgerond in de 2^e helft van 2020. Voortzetting van de programmasturing en onderzoeken is dan ook in 2020 nog noodzakelijk. De komende tijd wordt met de gebiedsorganisatie gewerkt aan afspraken over bijdragen in 2019 en 2020 in de verschillende kosten die het waterschap maakt. Na het bestuurlijk overleg Oosterwold eind 2019 worden de uitkomsten hiervan bekend. In de begroting is het uitgangspunt gehanteerd, dat de activiteiten van 2020 passen binnen de netto kosten.

De ontwikkeling van Oosterwold vraagt ook in de komende jaren nog aandacht. De ervaring die de afgelopen jaren met de gebiedsontwikkeling Oosterwold is opgedaan vormen een goede basis voor de invulling van Fase 2.

Maatregelen Gebiedsontwikkelingen

1. In 2020 zetten we actief in op het onderhouden en uitbreiden van het netwerk rond ruimtelijke ordening met medeoverheden, terreinbeheerders en private ontwikkelaars.
2. Samen met medeoverheden geeft het waterschap vorm aan de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie.
3. Het waterschap evalueert in een continu proces het waterkader, met speciale aandacht voor klimaatadaptatie.
4. Het waterschap streeft naar tijdig signaleren van en inspelen op ruimtelijke initiatieven.

Onze Blue Deal voor meer impact

In 2019 is het Blue Deal Awash Partnership Program (Ethiopië) goedgekeurd. In 2020 ligt de focus op uitvoering van dit partnerschap, samen met de andere betrokken waterschappen. Daarnaast gaat veel aandacht uit naar het uitvoeren van ons Fonds Duurzaam Water project 'Valuing Water in the Awash Awash'. Zo dragen we bij aan een meer rechtvaardige waterverdeling tussen boven- en benedenstroomse (agrarische) gebruikers en proberen we het aantal watergerelateerde conflicten te verminderen.

In 2020 blijft het waterschap in Indonesië een lokale gemeente in de uitvoering van verschillende onderdelen van haar Master Plan op Sanitatie ondersteunen.

In Colombia werken wij, binnen het Latijns Amerika Platform (opgezet door een aantal waterschappen) en een Blue Deal Inspiragua Partnerschap, aan duurzaam dijkbeheer na dijkversterking. Daarnaast dragen wij bij aan registratie, vergunningverlening, risicogericht toezicht en daadwerkelijk handhaven van industriële afvalwaterlozingen.

Al deze projecten zijn gesubsidieerd en stellen ons in staat om te werken aan het overkoepelende doel van internationale samenwerking: "meer impact realiseren op de VN Sustainable Development Goals (VN SDG) voor water". Wij doen dit in samenwerking met andere waterschappen, onder de vlag van Dutch Water Authorities (DWA). Via 17 partnerschappen helpen de waterschappen zo circa 20 miljoen mensen in 40 stroomgebieden over de hele wereld.

Maatregelen Internationale samenwerking

1. Het waterschap draagt actief bij aan de VN Sustainable Development Goal voor water, vooral op het vlak van integraal waterbeheer, good governance en sanitatie.
2. Het waterschap is in de komende planperiode via de Dutch Water Authorities betrokken bij meerdere (lopende) partnerschappen en projecten in verschillende stroomgebieden verspreid over de wereld.

Communicatie: relevant en digitaal

Communicatie speelt een cruciale rol voor het waterschap bij de ambitie om de verbinding met de samenleving te versterken. Op basis van de communicatiestrategie voeren we onze communicatieactiviteiten uit en breiden het uit naar andere thema's. De activiteiten richten zich op het vergroten van het waterbewustzijn, aandacht voor het democratisch gekozen bestuur en uitstralen dat het waterschap een aantrekkelijke werkgever is. We communiceren actief wat we in het gebied doen en waarom we dat doen en benadrukken daarbij de relatie en het belang van solidariteit tussen stedelijk en landelijk gebied. Verhalen uit het verleden kunnen het vergroten van het waterbewustzijn stimuleren. Daarom brengen we richting het 25-jarig bestaan van het waterschap de geschiedschrijving op orde.

Door de informatie uit ons digitale monitoringsysteem weten we wat de maatschappelijke trends online zijn. We maken keuzes waar we als waterschap op in willen spelen. In 2020 ontwikkelen we monitoring, betekenisgeving en online strategie verder. Het educatiebeleid is met name gericht op het voortgezet onderwijs, het middelbaar en hoger beroepsonderwijs, maar ook op het combineren van educatie met voorbeeldprojecten, bijvoorbeeld op het gebied van klimaatadaptatie.

Maatregelen Communicatie

1. Het waterschap geeft uitvoering aan de communicatiestrategie.
2. Eind 2024 is de geschiedschrijving van het waterschap op orde.

Uitgezette lijn watererfgoed zetten we voort

Belevingswaarde heeft raakvlakken met verschillende onderwerpen en thema's, bijvoorbeeld biodiversiteit, omgevingsbewust onderhoud en behoud van watererfgoed.

Om de belevingswaarde in het gebied te vergroten, heeft Waterschap Zuiderzeeland de afgelopen periode onder meer ingezet op behoud van watererfgoed. We beheren onze eigen objecten en werken samen met partners die (water)erfgoed beheren. Gezamenlijk dragen we het Verhaal van Flevoland uit. De komende periode wordt deze uitgezette lijn voor watererfgoed voortgezet.

Maatregelen Belevingswaarde

1. In 2020 wordt het kader voor beheer en onderhoud van cultuurhistorische objecten geëvalueerd.

Speciale investeringen

Hieronder is voor de speciale investeringen die in de planperiode (gaan) lopen een toelichting opgenomen.

Speciale investering		Programma	Financieel		Planning
Windpark Hanze		Bestuur en omgeving	Max € 10 miljoen (achtergestelde geldlening)		2019-2022
Onderzoeksfase	X Ontwerp/planfase		Uitvoeringsfase	Nazorgfase	Afgerond
<p>Participatie derden</p> <p>Eind 2019 zullen/zijn twee nieuwe aandeelhouders, Windshare Groen BV en Meeuwentocht BV, toetreden/toegetreden als aandeelhouder tot Windpark Hanze BV. Dit is gebeurd binnen de kaders die zijn vastgesteld bij het aangaan van de samenwerking in Windpark Hanze. Hierdoor wordt aan bewoners van het buitengebied de mogelijkheid worden geboden in zekere mate te participeren.</p> <p>Omwonenden</p> <p>In het najaar van 2019 worden met (niet tot de groep van initiatiefnemers behorende) omwonenden gesprekken gevoerd over aanvullende mogelijkheden om te participeren in Windpark Hanze. Zodra dit leidt tot nieuwe aandelenverhoudingen en wanneer dit de kaders raakt die zijn afgesproken met betrekking tot de participatie door ons waterschap, zal dit worden voorgelegd aan de AV.</p> <p>Rijksinpassingsplan en Vergunning</p> <p>Op het moment van schrijven van deze tekst (september 2019) wordt verwacht dat het Rijksinpassingsplan op korte termijn zal zijn vastgesteld en de omgevingsvergunning zal worden verleend. Aan het concretiseren van maatregelen die de –overigens tijdelijke– door het project veroorzaakte stikstofuitstoot compenseert wordt hard gewerkt en verwacht mag worden dat dit zal leiden</p>					

tot tijdige verlening van de benodigde (natuur)vergunningen.

SDE subsidie

De aanvraag van de SDE subsidie vindt eind oktober plaats. De desbetreffende beschikking wordt dan in maart of april 2020 verwacht.

Voorbereiding van de realisatie van het windpark.

Het jaar 2020 zal vooral in het teken staan van de voorbereidingen op de realisatiefase. Hierbij zijn vooral aan de orde:

- De technische uitwerking van de plannen, waarbij onderwerpen als turbinespecificaties, parkinfrastructuur en netaansluitingen aan de orde zijn;
- Het komen tot afspraken met betrekking tot externe projectfinanciering;
- Het voorbereiden van het aanbestedingstraject.

1.3. WAT MAG HET KOSTEN?

Overzicht netto lasten programma

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Bestuur en omgeving verbonden zijn.

Tabel 1.1 Netto lasten programma Bestuur en omgeving (bedragen in miljoenen euro's)

Jaar	Bedrag
Realisatie 2018	10,8
Begroting 2019	11,4
Begroting 2020	10,9
Raming 2021	11,3
Raming 2022	11,5
Raming 2023	11,8

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2020-2023 ten opzichte van het basisjaar 2019 inzichtelijk gemaakt. De netto lasten van het programma Bestuur en omgeving komen voor 60% ten laste van de watersysteemtaak en 40% ten laste van de zuiveringstaak.

Tabel 1.2 Mutaties netto lasten programma Bestuur en omgeving jaren 2020-2023 (bedragen in miljoenen euro's)

Mutaties	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Netto lasten basisjaar 2019	11,4	11,4	11,4	11,4
Waterschapsverkiezingen 2019	- 0,4	- 0,4	- 0,4	- 0,4
Structurele bijdrage waterschapsverkiezingen	0,1	0,1	0,1	0,1
Aframing GDI	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Toename lasten GBLT	0,1	0,1	0,1	0,1
Afbouw tijdelijke inzet watertoezicht	- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1
Afbouw extra inzet Oosterwold	- 0,2	- 0,3	- 0,3	- 0,3
Afbouw project MVO	- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1

Mutaties	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Afbouw asset management ¹	- 0,0	- 0,0	- 0,0	- 0,0
Bijdrage gemeenschappelijke regelingen	0,1	0,1	0,1	0,1
Bijstelling aantal calamiteitenoefeningen	0,1	0,1	0,1	0,1
Uitwerking bestuursprogramma	0,5	0,4	0,4	0,4
Versnelling assetmanagement en inzichtelijk maken bestuurlijke keuzes	0,1	-	-	-
Inzet resterend deel BR duurzame energie	- 0,2	0,0	0,0	0,0
Inzet deel BR duurzame oevers	- 0,3	0,0	0,0	0,0
Inflatie- en loonontwikkeling	0,0	0,2	0,4	0,6
Diversen	0,0	0,0	0,0	0,1
Netto programmalasten	10,9	11,3	11,5	11,8

Investeringsen

Voor het programma Bestuur en omgeving zijn geen investeringen voorzien in deze planperiode.

¹ Dit betreft de afbouw van het budget voor assetmanagement voor de jaren 2018 en 2019 dat door de AV ter beschikking is gesteld via de najaarsbrief in de AV van oktober 2017. Dit staat los van de versnelling op assetmanagement die in 2020 wordt ingezet.

2. Programma Waterveiligheid

2.1. WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Beoogd effect

In het beheergebied van Waterschap Zuiderzeeland is de waterveiligheid gewaarborgd, zodat de inwoners veilig kunnen wonen, werken en recreëren.

Doelstellingen

- Alle waterkeringen in het beheergebied zijn en blijven in goede staat.
- De regionale buitendijkse keringen voldoen aan de provinciale veiligheidsnorm uit de Verordening voor de fysieke leefomgeving Flevoland. Vier jaar na de wettelijke verankering van de Deltabeslissing Waterveiligheid voldoet de Knardijk aan de provinciale veiligheidsnorm.
- Het waterschap beschikt over een goed kader om te beoordelen welke activiteiten op en rond de dijken verenigbaar zijn met het belang van waterveiligheid.
- Uiterlijk in 2021 is de Deltabeslissing Waterveiligheid in Flevoland geïmplementeerd.
- Uiterlijk in 2021 is de versterkingsopgave op basis van de toetsing in 2011 opgenomen in het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma.

2.2. WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Op stoom met beoordelen

De beoordeling van de primaire keringen heeft tot en met 2025 onze nadrukkelijke aandacht. In 2022 hebben we voor vijf urgente dijktrajecten een gedetailleerd beeld van de waterstaatkundige toestand, voor de niet-urgente dijktrajecten hebben we dan een voorlopig beeld. In de periode 2023 t/m 2025 beoordelen we ook de niet-urgente dijktrajecten in detail. Het is in de huidige markt een uitdaging om met de beschikbare middelen het beoordelingswerk te verzetten. We blijven daarbij zoeken naar mogelijkheden om de kosten zo laag mogelijk te houden. In 2020 wordt de beoordeling van dijktraject 8-2 (Oostvaardersdijk) afgerond en ligt het zwaartepunt bij de beoordeling van dijktraject 8-4 (Ketelmeerdijk). Indien blijkt dat een kering niet voldoet, wordt deze geprogrammeerd binnen het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma.

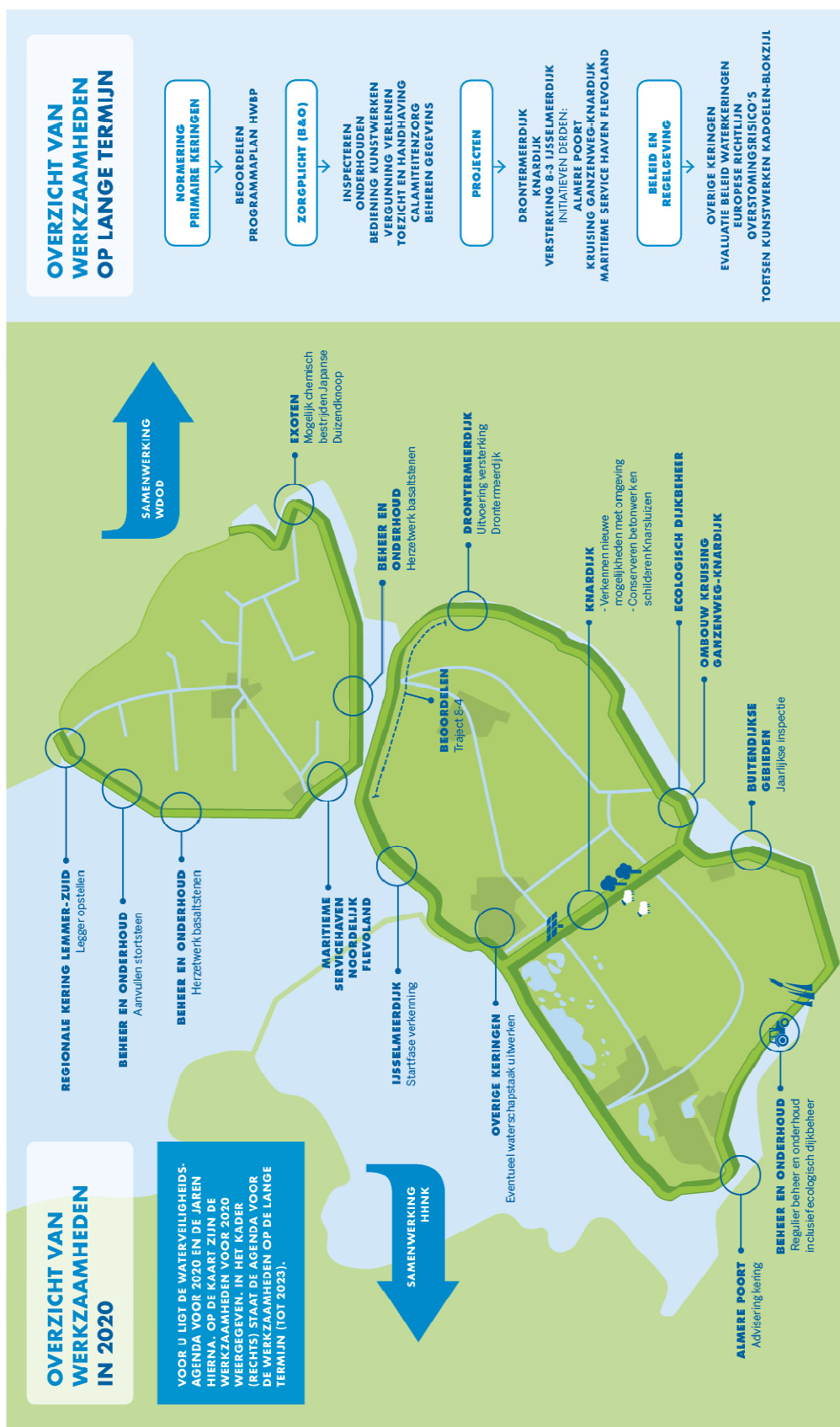
Versterkingsprogramma in de steigers

Op basis van de quick scan van de versterkingsopgave die in 2019 is uitgevoerd, verwachten we een opgave die aanzienlijk kleiner is dan oorspronkelijk werd aangenomen. Deze verwachte kleinere opgave betreft dijkversterkingen die gepland waren op de langere termijn en heeft geen invloed op de opgave voor de komende 10 jaar. In 2020 wordt verder gewerkt aan het programmaplan voor de versterkingsopgave, waarin ook invulling wordt gegeven aan de benodigde capaciteit en middelen voor de (project)organisatie, en het waarborgen van de continuïteit van kennis en deskundigheid. Voor het versterkingsprogramma zijn enige aanpassingen nodig in het financieel beleid. Hiervoor zal begin 2020 een voorstel worden aangeboden aan de Algemene Vergadering, waarin ook wordt ingegaan op de governance en het risicomanagement van HWBP-projecten.

Maatregelen Primaire keringen - nieuwe normering

1. Uiterlijk in 2022 heeft het waterschap alle urgente primaire waterkeringen beoordeeld op basis van de nieuwe veiligheidsnormen en heeft het waterschap een voorlopig veiligheidsbeeld over de minder urgente primaire keringen. Op basis daarvan brengt het waterschap indicatief de hieruit voortvloeiende opgave in beeld.

WATERVEILIGHEIDSAGENDA

Versterking Drontermeerdijk in 2020 en 2021

De versterking van de Drontermeerdijk is onderdeel van het project IJsseldelta-Zuid fase 2 en bevindt zich in het effectgebied van het Reevediep (de bypass bij Kampen). Waterschap Zuiderzeeland is verantwoordelijk voor de uitvoering. De kosten worden door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) betaald. Het doel van de versterking van de Drontermeerdijk is de borging van de waterveiligheid van Flevoland na verwijdering van de Roggebotsluis en de ingebruikname van het Reevediep vanaf 2023. De nieuwe sluis in het Drontermeer wordt aangelegd door Rijkswaterstaat in de Reevedam drie kilometer ten zuiden van de Roggebotsluis en is naar verwachting in 2021 gereed.

Alle plannen voor de versterking van de Drontermeerdijk zijn klaar. De minister heeft goedkeuring verleend om de uitvoering te starten en opdrachtnemer Boskalis is gecontracteerd. De uitvoering start begin 2020. De eerste stap is de aanleg van een tijdelijke weg. Hierdoor blijft de weg tijdens de uitvoering beschikbaar voor verkeer. Nadat de dijk vrij is gemaakt, wordt gestart met het grondverzet. Van 1 april tot 1 september wordt minder gewerkt om de grote karekiet te ontzien. Voor het stormseizoen zijn kaders vastgesteld welke werkzaamheden wel en niet mogen worden uitgevoerd. Belanghebbenden in de omgeving worden zo goed mogelijk betrokken bij het project. De dijk is in januari 2022 verstevigd.

Verkenningfase IJsselmeerdijk in 2020

De IJsselmeerdijk voldoet niet aan de nieuwe norm en is in het landelijk Hoogwaterbeschermingsprogramma 2020-2025 opgenomen. In 2019 is begonnen met de startfase van de verkenning van het dijkproject. In deze eerste fase van het project worden de technische mogelijkheden verkend, de ontwikkelingen in de omgeving in beeld gebracht en een eerste raming en planning opgesteld. Ook wordt een keuze gemaakt over het al dan niet opknippen van het project in twee delen. De startfase wordt afgerond met een plan van aanpak in de eerste helft van 2020. Naar verwachting verleent het Hoogwaterbeschermingsprogramma in de tweede helft van 2020 een beschikking voor de verkenningfase van het project. De Algemene Vergadering wordt geïnformeerd als deze mijlpaal is bereikt.

Projecten van derden: maritieme servicehaven en Almere Poort

Op en rondom onze waterkeringen spelen allerlei ruimtelijke ontwikkelingen. We werken samen met onze gebiedspartners door onze opgave voor de dijkversterking te koppelen aan deze ruimtelijke ontwikkelingen. Het gaat concreet om de maritieme servicehaven in noordelijk Flevoland (MSNF) en ontwikkeling van een woonwijk in Almere Poort. Het deel van het dijktraject waar MSNF wordt aangelegd is beoordeeld. Hieruit blijkt dat er een versterkingsopgave is. Als over het provinciaal inpassingsplan een positieve uitspraak volgt van de Raad van State (onder andere inzake stikstofproblematiek), zal het waterschap begin 2020 een aanvraag indienen voor een bijdrage van het Hoogwaterbeschermingsprogramma.

De gemeente Almere ontwikkelt aan de westrand van Almere Poort bij de IJmeerdijk het project Almere Duin. De waterkering wordt daar onderdeel van een duinlandschap waarin een woonwijk wordt gerealiseerd. Deze gebiedsontwikkeling maakt onderdeel uit van het dijktraject 8_2, waarvan de beoordeling in 2020 afgerond wordt. Dan is duidelijk of het waterschap een versterkingsopgave heeft. Samen met de gemeente wordt verkend welke ontwerpvarianten mogelijk zijn. Hierbij is de uitdaging om de waterveiligheid te borgen en tegelijkertijd de ambitie van Almere mogelijk te maken om de kering onderdeel te laten uitmaken van de openbare ruimte (waaronder een duinlandschap). Naar verwachting wordt in 2020 een projectplan Waterwet voor de dijkreconstructie aangeboden aan de Algemene Vergadering.

Alliantievorming rondom de Knardijk

In 2020 gaat het gebiedsproces Knardijk verder. Inmiddels heeft het waterschap samen met de provincie een netwerk opgebouwd van omwonenden, pachters, medeoverheden en andere organisaties rondom de Knardijk. De ideeën voor nieuwe functies op de Knardijk die vanuit dit netwerk naar voren zijn gebracht, wil het waterschap vanuit een faciliterende rol verder brengen. Voorbeelden van ideeën zijn het toegankelijker maken van de onderdoorgang van het fietspad onder de A6 en het verbreden van het pad over de Hoge en Lage Knarsluis. Het waterschap wil allianties tot stand brengen tussen verschillende partijen, waardoor de ontwikkelkracht en financiële haalbaarheid van de initiatieven vergroot worden.

Maatregelen Keringen – Projecten

1. Het waterschap heeft uiterlijk in 2022 de Drontermeerdijk versterkt.
2. Het waterschap start in 2020 met de verkenningsfase van de versterking van de IJsselmeerdijk.

Onderzoek en toetsing regionale en overige keringen

In het traject van de waterkering Kadoelersluis – Blokzijl (de regionale kering) bevinden zich drie kunstwerken die naar verwachting niet voldoen aan de geldende norm van 1/30. Verbetermaatregelen aan deze kunstwerken zijn nog éénmalig voor 90% subsidiabel vanuit het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Het waterschap wil eventuele verbeterwerkzaamheden aan deze kunstwerken uiterlijk in 2025 uitvoeren. Hiervoor is het nodig dat de kunstwerken uiterlijk in 2023 worden getoetst aan de geldende norm.

In het beheergebied van het waterschap liggen verschillende kades die soms wateroverlast in het achterliggende gebied voorkomen. Begin 2020 rondt het waterschap het onderzoek af of hier een waterschapstaak ligt. Mocht het waterschap besluiten om deze kades als overige kering aan te wijzen, dan wordt het vereiste beheer in 2020 verder uitgewerkt en vervolgens vastgelegd in de keur, legger en het beheerplan van het waterschap.

In 2027 moet de regionale kering (kade) die de woonwijk Lemmer-Zuid beschermt, voldoen aan de norm. Mocht uit de toetsing van de kering in 2019 blijken dat de kade niet voldoet, dan brengt het waterschap in 2020 in beeld welke maatregelen het kan nemen. Daarnaast stelt het waterschap in 2020 een legger op voor deze regionale kering.

Maatregelen Regionale keringen

1. Uiterlijk in 2021 evalueert het waterschap het waterschapsbeleid en de beleidsregels voor de regionale buitendijkse keringen.
2. Uiterlijk in 2023 toetst het waterschap de kunstwerken in de regionale waterkering Kadoelersluis – Blokzijl aan de norm van 1/30.

Beheer en onderhoud waterkeringen

Het reguliere beheer en onderhoud staat voor de komende jaren gepland. We onderhouden onze waterkeringen door te maaien, stortsteen bij te storten, dijkbekleding te vervangen en drainage door te spuiten. In 2020 herzetten we dijkbekleding op delen van de Zuidermeerdijk en Westermeerdijk. Na het stormseizoen worden de locaties bepaald waar we stortsteen bijstorten, waarschijnlijk bij de Noordermeerdijk en Eemmeerdijk. In 2020 vervangen we 400 hectometringspaaltjes. Op de nieuwe paaltjes staat de naam van de dijk, het nummer en het logo van het waterschap. Al lange tijd bestrijden we de houtachtige beplanting in de steenbekleding niet meer met chemische bestrijdingsmiddelen. De aanpak om deze beplanting te snoeien is arbeidsintensief, ook in 2020 gaan we hier mee door. De buitendijkse gebieden zijn op orde. We voeren een jaarlijkse inspectie uit in deze gebieden.

Chroom-6 verf vraagt ander onderhoud aan de Knarsluizen

De oude verflaag van de Hoge en Lage Knarsluis bevat chroom-6. Op dit moment wordt onderzocht hoe het groot onderhoud op een veilige wijze kan worden uitgevoerd. De AV wordt over de uitkomsten van dit onderzoek, inclusief de financiële gevolgen, geïnformeerd. Ook de Kadoelersluis en andere objecten worden voor toekomstig onderhoud onderzocht op de aanwezigheid van deze verf.

Evaluatie beleid primaire keringen

Het beleid waterkeringen en medegebruik stamt uit de periode 2008 tot en met 2011. Het betreft beleid voor bouwen, windmolens, kabels en leidingen, beplantingen en medegebruik van de primaire waterkeringen. Uiterlijk in 2021 onderzoekt het waterschap of het beleid nog voldoet,

actueel en toepasbaar is. Bij deze evaluatie betrekken we ook de omgevingspartners zoals gemeenten.

Fiets- en inspectiepad op de Zwartemeerdijk

In september 2017 heeft de Algemene Vergadering besloten tot aanleg van het fiets- en inspectiepad op de Zwartemeerdijk in samenwerking met provincie Flevoland en gemeente Noordoostpolder. De raming van de aanleg het fietspad bleek echter hoger uit te vallen. In april 2018 heeft de Algemene Vergadering het voorstel om aanvullend krediet te verlenen aangehouden. Door het college is toegezegd om te onderzoeken of het project toch kan worden gerealiseerd binnen het eerdere krediet. Dit blijkt niet mogelijk. Wat betreft het college ligt het initiatief nu bij de gemeente en de provincie om aanvullende financiering te vinden.

Maatregelen Beheer en onderhoud

1. Uiterlijk in 2021 evalueren en waar nodig aanpassen van het beleid waterkeringen en medegebruik.
2. Het waterschap voert periodieke onderhouds-, inspectie- en schadeherstelwerkzaamheden uit.
3. Het waterschap implementeert het nieuwe kader zorgplicht primaire waterkeringen en past dit toe.

Speciale investeringen

Hieronder is voor de speciale investeringen die in de planperiode (gaan) lopen een toelichting opgenomen.

Speciale investering		Programma		Financieel		Planning	
Versterking IJsselmeerdijk		Waterveiligheid		Bruto € 1,1 miljoen (startfase verkenning)		2019-2029	
Onderzoeksfase X		Ontwerp/planfase		Uitvoeringsfase		Nazorgfase	Afgerond
De versterking van de IJsselmeerdijk is het eerste versterkingsproject dat Zuiderzeeland zal uitvoeren in het kader van de versterkingsopgave voortkomend uit de nieuwe veiligheidsnormering. De benodigde versterking van de IJsselmeerdijk is opgenomen op de programmering van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).							
In februari 2019 heeft het college van DenH het voorbereidingskrediet € 1,1 miljoen geopend. Het project bevindt zich nu in de startfase van de verkenning. Het product van deze startfase is een plan van aanpak voor de verkenning. Dit plan van aanpak is naar verwachting in de eerste helft van 2020 gereed, waarna het HWBP deze toetst. Na een positieve toetsing wordt de beschikking verwacht in de tweede helft van 2020. Het percentage van de kosten van deze startfase dat vergoed zal worden door het HWBP is nog niet bekend. Het college van DenH zal de Algemene Vergadering op de hoogte brengen van de definitieve beschikking over de HWBP-bijdrage.							
De volgende fasen van het project worden voor 90% vergoed door het HWBP. De eigen bijdrage van het waterschap bedraagt 10%, en bedragen voor de planuitwerkings- en realisatiefase vooralsnog € 15,1 miljoen. Dit bedrag is opgenomen in de investeringsplanning (omdat de afronding van het project na de planperiode van de huidige meerjarenbegroting valt, maken de kapitaallasten nog geen onderdeel uit van de meerjarenbegroting). Dit is gebaseerd op het huidige landelijke HWBP-programma op basis van landelijke kentallen. Aan het eind van de startfase van de verkenning is er naar verwachting meer te zeggen over de totale investeringsraming en zullen de bedragen ook worden geactualiseerd.							

2.3. WAT MAG HET KOSTEN?

Overzicht netto lasten programma

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Waterveiligheid verbonden zijn.

Tabel 2.1 Netto lasten programma Waterveiligheid (bedragen in miljoenen euro's)

Jaar	Bedrag
Realisatie 2018	6,9
Begroting 2019	7,1
Begroting 2020	8,6
Raming 2021	8,1
Raming 2022	8,6
Raming 2023	8,4

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2020-2023 ten opzichte van het basisjaar 2019 inzichtelijk gemaakt. Het totaal van de netto lasten van het programma Waterveiligheid komt ten laste van de watersysteeltaak.

Tabel 2.2 Mutaties netto lasten programma Waterveiligheid jaren 2020-2023 (bedragen in miljoenen euro's)

Mutaties	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Netto lasten basisjaar 2019	7,1	7,1	7,1	7,1
Beoordeling primaire keringen	0,0	0,0	0,0	- 0,2
Organisatie en inrichten HWBP programma	0,6	0,6	0,6	0,6
Bijstelling HWBP solidariteitsbijdrage	0,7	0,0	0,2	0,0
Actualisatie meerjaren onderhoudsplannen	0,1	0,1	0,1	0,1
Ingroei budget klimaatadaptatie	- 0,1	0,0	0,0	0,0
Mutatie kapitaallasten	0,0	0,0	0,1	0,1
Inflatie- en loonontwikkeling	0,0	0,2	0,3	0,5
Diversen	0,2	0,1	0,2	0,2
Netto programmalasten	8,6	8,1	8,6	8,4

Investeringsen

In onderstaande tabel zijn de geraamde investeringsuitgaven opgenomen. Deze zijn gebaseerd op de investeringsplanning zoals opgenomen in de Voorjaarsnota 2020-2023. De tabel bevat de begrote investeringsuitgaven van zowel reeds gestarte investeringsprojecten als van de investeringsprojecten waarvoor het investeringskrediet nog moet worden verleend. Tabel 2.4 gaat in op de kredietverlening voor investeringsprojecten die in 2020 zullen starten (en waarvan uitgaven deels doorlopen in de jaren na 2020).

TABEL 2.3 INVESTERINGSUITGAVEN VAN HET PROGRAMMA WATERVEILIGHEID (BEDRAGEN IN MILJOENEN EURO'S)

Investerings	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Reguliere investeringen	0,8	0,6	0,2	1,6
Speciale investeringen	0,7	-	-	-
Totaal investeringsuitgaven	1,5	0,6	0,2	1,6

Met betrekking tot investeringen maakt Waterschap Zuiderzeeland onderscheid tussen "reguliere" en "speciale" investeringsprojecten. Speciale investeringsprojecten zijn projecten met een hoger risico, grote impact op de taakuitvoering en/of het beleid van het waterschap en worden apart door de AV aangewezen. Op basis van de in juli 2018 vastgestelde Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie worden met de vaststelling van de begroting ook de voorgenomen investeringsuitgaven uit de investeringsplanning geautoriseerd, voor zover de aanvangsdatum van de betreffende investeringsprojecten in het begrotingsjaar ligt. Het college is vervolgens bevoegd tot kredietverlening. Voor speciale investeringsprojecten geldt verder dat de AV de beleidsmatige kaders moet hebben vastgesteld alvorens het college kan starten met de uitvoering.

Tabel 2.4 Investeringsuitgaven waarvoor in 2020 kredietverlening plaatsvindt (bedragen in duizenden euro's)

Omschrijving investering	Totaal investering	krediet 2020
Reguliere investeringen		
Fietspad Zwartemeerdijk	369	369
Hoge en Lage Knarssluis	550	550
Dijkversterking MSNF	450	450
Speciale investering	-	-
Totaal	1.369	1.369

3. Programma Voldoende en gezond water

3.1. WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Beoogd effect

Het waterschap stemt het waterbeheer optimaal af op de gewenste functies en draagt zorg voor goede afwatering en doorstroming in het beheergebied. Het waterschap wil een robuust watersysteem, waarbij de schade als gevolg van wateroverlast en - tekort zo veel mogelijk wordt voorkomen en waarbij geanticipeerd wordt op langetermijneffecten van bodemdaling en klimaatverandering.

Het beheergebied van het waterschap biedt goede leef-, verblijf- en voortplantingsmogelijkheden voor de inheemse aquatische flora en fauna. De chemische toestand van de oppervlaktewateren vormt geen belemmering voor ecologie en gebruiksfuncties van water.

Doelstellingen

- Het operationeel grondwaterbeheer is op orde.
- Het samenhangende stelsel van watersysteem, gemalen en kunstwerken functioneert goed.
- Het waterschap streeft op basis van een kosten-batenafweging naar het zo optimaal mogelijk voorkomen van droogteschade.
- Het waterschap werkt continu aan borgen en waar mogelijk vergroten van het waterbergend vermogen van het systeem.
- Het watersysteem voldoet aan de inundatienorm.
- De inrichting en het beheer van de watergangen in ons beheergebied zijn gericht op het tegengaan van vestiging en verspreiding van exoten. De nadruk ligt hierbij op invasieve exoten.
- In 2021 is de visserij op aal in het beheergebied van het waterschap verduurzaamd.
- In 2021 zijn voor de oppervlaktewateren die niet vallen onder het regime van KRW ecologische doelen afgeleid.
- Om effecten op de zuurstofhuishouding te voorkomen, wordt maaisel dat vrijkomt bij het beheer en onderhoud van het natte profiel van de watergangen zo snel mogelijk uit de watergang verwijderd.
- Uiterlijk in 2021 heeft het waterschap de inrichtingsmaatregelen uitgevoerd die nodig zijn om de regionaal vastgestelde KRW-doelen voor de ecologische waterkwaliteit van oppervlaktewaterlichamen te bereiken.
- Alle oppervlaktewateren in het beheergebied voldoen aan de nationale en Europese normen voor chemische waterkwaliteit en aan de regionale doelen voor fysische chemische parameters.
- De binnendijkse zwemwaterlocaties binnen het beheergebied van het waterschap voldoen aan de eisen van de Europese zwemwaterrichtlijn.
- In 2021 is bekend of microplastics een bedreiging vormen voor de waterkwaliteit in ons beheergebied.
- In 2021 is er – waar kansrijk – een structurele samenwerking tussen producenten, gebruikers, provincie, waterschap en onderzoeksinstituten, gericht op het beperken van emissies van geneesmiddelen voor mens en dier en andere probleemstoffen.
- Waterschap Zuiderzeeland faciliteert de uitvoering van het Actieplan Bodem en Water en levert daarmee een bijdrage aan de door LTO nagestreefde 80% reductie van de emissies van gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten.

3.2. WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Nieuwe uitdagingen

Muskusratten teruggedrongen tot landsgrenzen

De waterschappen hebben besloten dat muskusratten tot aan de landsgrens moeten worden teruggedrongen. Deze nieuwe landelijke strategie minimaliseert het risico op graafschade in dijken

en oevers. In de praktijk verandert er voor ons weinig: we blijven de muskusrat op een effectieve manier bestrijden.

Nieuwe kwaliteitseisen aan baggerspecie

In 2019 heeft het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat een tijdelijk handelingskader voor omgang met PFAS-stoffen vastgesteld. PFAS staat voor poly- en perfluoralkylstoffen. Deze stoffen zijn schadelijk zijn voor het bodem- en watersysteem. Het handelingskader heeft als gevolg dat waterbodems voortaan ook op PFAS-stoffen moet worden onderzocht voordat er gebaggerd kan worden. Omdat het aanvullende onderzoek tijd kost, is een aanzienlijk deel van het baggerwerk uit 2019 uitgesteld. Als PFAS-stoffen in de waterbodem worden aangetroffen kan dit invloed hebben op de afzetmogelijkheden van baggerspecie en bijbehorende kosten. Uit de eerste meetresultaten blijkt dat de PFAS gehaltes in ons beheergebied erg laag zijn, maar wel regelmatig hoger dan de norm 'toepassen in oppervlaktewater'. Aangezien de baggerspecie die vrijkomt uit stedelijk gebied doorgaans wordt toegepast in de Vaartplas betekent dit dat baggerwerk in stedelijk gebied niet zomaar door kan gaan. De verschillende mogelijkheden en risico's die hierbij horen worden in kaart gebracht.

De verwachting is dat de geplande baggerwerken in provinciale vaarten en landelijk gebied conform planning kunnen worden uitgevoerd.

Ambities

Ook in 2020 wordt het beheer en onderhoud van watergangen, kunstwerken en gemalen weer uitgevoerd op basis van het meerjarenonderhoudsplan.

Momenteel worden de duurzame en natuurvriendelijke oevers versneld gerealiseerd, zie hiervoor de tekst over de Kaderrichtlijn Water verderop binnen dit programma. Bij een succesvolle afronding van het programma voor versnelde aanleg van duurzame oevers in 2021 ontstaat weer een reguliere situatie van beheer en onderhoud. Dit is tevens het moment om de uitgangspunten voor de vervanging opnieuw tegen het licht te houden. In 2020 wordt hier een besluit over genomen. Hierin worden de laatste inzichten met betrekking tot PFAS meegenomen.

Naar aanleiding van de vastgestelde 'Agenda stedelijk water' gaat in 2020 extra aandacht uit naar het waterbeheer in stedelijk gebied. Door inzet van een omgevingsmanager willen we het waterbeheer beter aan laten sluiten op de verschillende gebruiksfuncties. Daarnaast verkennen we de mogelijkheden om met de gemeente Lelystad tot een gezamenlijk maaibestek te komen.

In de komende jaren wordt verder inhoud en vorm gegeven aan assetmanagement. Een belangrijk aspect daarbij is de integratie tussen strategisch, tactisch en operationeel beheer en beleid. Daarnaast draagt assetmanagement bij aan meer transparantie en inzicht bij de te maken keuzes voor (grotere) investeringen in het watersysteem.

Maatregelen Beheer en onderhoud watersysteem

1. Het waterschap voorkomt graafschade aan de keringen door muskusratten, beverratten en mollen te vangen.
2. Het waterschap vult de zorgplicht voor het watersysteem in door de legger actueel te houden en door planmatig beheer en onderhoud van het watersysteem, de gemalen en de kunstwerken.
3. In 2020 verkent het waterschap de mogelijkheden van flexibeler peilbeheer.
4. In 2018 zijn aangelanden zich bewust van het belang van een juiste profilering van sloten en zijn deze in 2021 zodanig op orde dat wateroverlast wordt voorkomen.
5. Jaarlijks voert het waterschap zijn plan uit voor het meten en monitoren van waterstanden en debieten.
6. Vanaf 2016 onderzoekt het waterschap hoe het maaisel dat vrijkomt uit watergangen, taluds, plasbermen, dijken e.d. op duurzame en kosteneffectieve wijze kan worden verwerkt.
7. In de periode tot 2021 onderzoekt het waterschap hoe het maaisel, dat in landelijk gebied vrijkomt uit het natte profiel van de watergangen, zo snel mogelijk kan worden verwijderd.

Watersysteem in beweging

Grondwater in beeld

Om beter inzicht te hebben in de ontwikkeling van de grondwaterstanden is er behoefte aan een gebiedsdekkend grondwatermeetnet. De droogte van 2018 heeft het belang van dit meetnet bevestigd. De wens is het meetnet de komende jaren uit te rollen. Hiervoor is een plan van aanpak

in voorbereiding. In de Meerjarenbegroting is nog niet voorzien in de financiering van de realisatie van het meetnet. Op basis van het plan van aanpak volgt hiervoor begin 2020 een AV voorstel.

Voorbereidingen watersysteemtoetsing

We bereiden ons voor op de watersysteemtoetsing. In 2024 moet deze gereed zijn. In de watersysteemtoetsing wordt beoordeeld of het watersysteem voldoet aan de provinciale normen voor wateroverlast. Dit vraagt een actueel modelinstrumentarium en goede watersysteeminformatie. In 2020 ontwikkelen we een visie op het modelinstrumentarium en stellen we een plan van aanpak op voor de periode tot 2024.

Renovatie gemalen

Momenteel wordt gewerkt aan de renovatie van gemaal Vissering (zie kader speciale investeringen). Een ander groot project voor de komende jaren is de renovatie van gemaal Smeenge. Van dit gemaal moeten zowel de elektrotechnische installatie als de pompen worden vervangen.

Voorbereid op klimaatverandering

Een actueel onderwerp is klimaatadaptatie. Binnen het waterschap wordt gewerkt aan een klimaatagenda, zie hiervoor de uitwerking van het thema klimaatadaptatie. Vanuit het perspectief van waterkwantiteit zijn intensievere buien en langere periodes van droogte belangrijke issues. Naast de eigen langetermijnagenda wordt met de waterbeheerders in het IJsselmeergebied en in verschillende deltaprogramma's samengewerkt om voorbereid te zijn op verandering van het klimaat.

Flevoland zakt

De Flevolandse bodem daalt. Op sommige plekken gaat het om centimeters per jaar. Door de bodemdaling kunnen niet alle teelten overal gehandhaafd worden. Dit is nu al duidelijk voor het bodemdalingsgebied ten zuidwesten van Emmeloord. Ook andere gebieden krijgen met deze problematiek te maken. Voor het gebied ten zuidwesten van Emmeloord wordt een pakket van maatregelen getroffen om het gebied te ontlasten. Het grootste deel van de maatregelen wordt in 2020/2021 uitgevoerd. Op termijn bieden ook deze maatregelen onvoldoende oplossingen voor het huidige landgebruik. De provincie onderzoekt daarom samen met gebiedspartners de mogelijkheden voor ander landgebruik en normaanpassing. Wij zijn hierin een belangrijke gesprekspartner.

Werken rond Schokland

Ten noordwesten van Schokland ervaren de agrariërs (grond)wateroverlast. Deze overlast wordt door de agrariërs in verband gebracht met de hydrologische zone ten oosten van Schokland. In overleg met de betrokkenen is een onderzoek gestart en een grondwatermeetnet ingericht om duidelijkheid te krijgen over de oorzaak van de problemen. Dit onderzoek is een joint fact finding, waarbij ook naar andere mogelijke oorzaken voor de ervaren vernatting wordt gekeken. Tot medio 2020 staat het onderzoek in het teken van monitoring. In de loop van 2020 worden de uitkomsten van het onderzoek verwacht. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek wordt het vervolg bepaald.

Ten zuiden van Schokland realiseren Flevolandschap en de gemeente Noordoostpolder het plan Nieuwe Natuur Schokland. Waterschap Zuiderzeeland heeft het monitoren van het grondwater op zich genomen. In 2020 wordt gemeten om de 0-situatie in beeld te brengen, en er wordt gewerkt aan het waterhuishoudkundige ontwerp. Het waterschap adviseert de initiatiefnemers hierin.

Inhaalslag regelgeving

In 2020 wordt de legger geactualiseerd. Dit is een inhaalslag en een belangrijke stap in de voorbereiding op de invoering van de Omgevingswet.

Verder willen we in 2020 het beleid waterbeschikbaarheid afronden. Dit beleid geeft duidelijkheid welke functies we faciliteren, zowel onder normale omstandigheden als in geval van droogte.

Maatregelen Waterkwantiteit

1. In bodemdalingsgebieden draagt het waterschap middels onderzoek en advies bij aan het op lange termijn realiseren van de transformatie naar passend landgebruik en passende normen.

2. Om lokale wateropgaven op te lossen en bodemdalingsgebieden op de korte termijn te optimaliseren: afwegen, plannen en uitvoeren van technische maatregelen tot een maatschappelijk aanvaardbaar kostenniveau (MKBA).
3. Het waterschap heeft en houdt zicht op de kans op wateroverlast.
4. Het waterschap stimuleert agrariërs om via duurzaam bodembeheer het waterbergend vermogen op de landbouwkavel te behouden of te vergroten.
5. Het waterschap ontwikkelt in 2020 het beleid voor waterbeschikbaarheid over vraag en aanbod van zoetwater.

Naar een volgende planperiode Kaderichtlijn Water

Uiterlijk op 22 december 2021 stelt het waterschap het Waterbeheerprogramma 2022-2027 vast. In het Waterbeheerprogramma beschrijft het waterschap onder andere de maatregelen voor de Kaderrichtlijn Water. Voor het nieuwe Waterbeheerprogramma moeten voor de KRW-waterlichamen in het beheergebied de doelen en maatregelen opnieuw tegen het licht worden gehouden en waar nodig geactualiseerd. Dit doet het waterschap niet alleen, maar in samenspraak met de relevante gebiedspartijen.

Het waterschap verwacht de aanleg van duurzame oevers voor de Kaderrichtlijn Water nog in de huidige planperiode af te ronden. Ter verbetering van de vistoestand moeten door het waterschap nog migratievoorzieningen worden aangelegd.

Daarnaast is het waterschap in overleg met de provincie, de gemeente Lelystad en terreinbeherende instanties over de KRW-doelen en maatregelen voor de provinciale vaarten, het Bovenwater en de natuurgebieden Oostvaardersplassen, Lepelaarplassen, Harderbroek en Vollenhover- en Kadoelermeer. Dit proces moet uiterlijk in de eerste helft van 2020 afgerond zijn.

Met de agrarische sector wordt tijdens het gebiedsproces gesproken over de nutriënten- en gewasbeschermingsmiddelenproblematiek. Voor nutriënten zullen de uitkomsten van het project water- en nutriëntenbalansen als vertrekpunt worden genomen. Met de sector zal besproken worden welke maatregelen in het beheergebied mogelijk en toepasbaar zijn om de uit- en afspoeling van nutriënten- en gewasbeschermingsmiddelen te verminderen.

Aanleg natuurvriendelijke oevers Weerwater/Noorderplassen in uitvoering

Op basis van de huidige planning wordt in 2020 de aanleg van natuurvriendelijke oevers in het Weerwater en de Noorderplassen afgerond. Door onderhoudswerkzaamheden van Tennet aan de hoogspanningsmasten in het Weerwater, bestaat de kans dat een deel van de oevers hier later aangelegd wordt.

Aanleg duurzame oevers voor de KRW over enkele jaren gereed

Het waterschap ligt op koers met de aanleg van duurzame oevers. Als we zo door gaan wordt de KRW doelstelling van 40% duurzame en natuurvriendelijke oevers in 2021 gehaald. De planning is om in 2020 18 km duurzame oever aan te leggen. Van de totale opgave van de 102,5 kilometer is naar verwachting eind 2020 ca. 78 kilometer aangelegd. Net als bij de baggerwerkzaamheden kunnen de zogenaamde PFAS-stoffen invloed hebben op de realisatie van de aanleg van duurzame oevers en zullen verschillende mogelijkheden en risico's in kaart worden gebracht.

Knelpunten voor vismigratie in beeld

De vistoestand is nog niet in alle wateren op orde. Het waterschap realiseert daarom de komende jaren een vispassage tussen de Noordoostpolder en het IJsselmeer. De vispassage komt bij gemaal Vissering en de aanleg wordt gecombineerd met de renovatie van dit gemaal die gepland staat voor 2020. Uit onderzoek is gebleken dat de vistoestand in Zuidelijk en Oostelijk Flevoland kan worden verbeterd door het vispasseerbaar maken van een aantal stuwen en de aanleg van een vispassage bij gemaal de Blocq van Kuffeler. Bestuurlijke besluitvorming over de te nemen maatregelen moet nog plaatsvinden.

Maatregelen Kaderrichtlijn Water

1. Voor 2020 inventariseert het waterschap hoe de vismigratie tussen de Rijkswateren en de oppervlaktewateren in het beheergebied van Waterschap Zuiderzeeland verder is te verbeteren. Het programmeren en uitvoeren van verbetermaatregelen vindt, afhankelijk van besluitvorming hierover, plaats in de KRW-planperiode 2021-2027.
2. Uiterlijk 2021 legt het waterschap een vispassage aan voor soorten die van de Rijkswateren naar de Noordoostpolder trekken.
3. Uiterlijk 2021 legt het waterschap, al dan niet in samenwerking met gebiedspartijen, 40% natuurvriendelijke en/of duurzame oevers aan langs de waterlichamen 'tochten' in het beheergebied.
4. Voor 2019 onderzoekt het waterschap hoe de vismigratie binnen de polders verder kan worden verbeterd. Het programmeren en uitvoeren van verbetermaatregelen vindt, afhankelijk van besluitvorming hierover, plaats in de KRW-planperiode 2021-2027.

Op weg naar een beheerplan exoten

Op basis van een in voorgaande jaren uitgevoerde inventarisatie van plaagsoorten in ons beheergebied, werkt het waterschap aan een beheerkader voor het tegengaan van de vestiging en de verspreiding van exoten. Daarbij zoekt het waterschap afstemming met de provincie, die de verantwoordelijkheid heeft voor de bestrijding van exoten. De monitoring en bestrijding van exoten maakt onderdeel uit van dit beheerkader. Het beheerkader wordt uiterlijk in de eerste helft van 2020 aan de AV voorgelegd. De planning is dat het waterschap vervolgens conform dit beheerkader gaat werken.

Afleiding doelen overige wateren nadert afronding

In het Waterbeheerplan is afgesproken dat het waterschap samen met betrokken partners doelen afleidt voor niet-KRW-waterlichamen. Eind 2019 zullen voor alle stedelijke wateren en voor 27 kleinere en grotere natuurwateren concept doelen zijn afgeleid. In 2020 wil het waterschap voor 13 resterende natuurwateren concept doelen afleiden. De planning is mede afhankelijk van de capaciteit die de natuurpartners kunnen vrijmaken voor het afleiden van de doelen. Gedurende het proces zijn er ook enkele (natuur)wateren afgefallen, omdat het niet zinvol bleek hiervoor waterdoelen op te stellen. Aan het eind van het totale traject worden alle geformuleerde concept doelen, waar nodig, in lijn met elkaar gebracht. De provincie Flevoland stelt uiteindelijk de ontwerp-doelen voor het overig water in Flevoland vast.

Regenwaterbeleid herzien

In 2020 wordt samen gemeenten verder gewerkt aan de herziening van het regenwaterbeleid. Het afgelopen jaar is een start gemaakt met de evaluatie en herziening van regenwaterbeleid. Daarbij zal het idee worden uitgewerkt om een water-APK te introduceren. Op basis hiervan worden de watergangen periodiek beoordeeld (Doelen Overige wateren) en als deze niet voldoen worden afspraken gemaakt over de te treffen effectieve maatregelen. Aan het einde van het jaar zullen de resultaten aan het bestuur worden voorgelegd met mogelijk het verzoek om in 2021 een prototype te mogen starten. De ervaringen die dan worden opgedaan worden doorvertaald in het beleidsvoorstel dat begin 2022 ter besluitvorming aan het bestuur zal worden voorgelegd.

Hoera!, een pilot biomassa

In het najaar van 2019 is een pilot gestart rondom hergebruik van maaisel als bodemverbeteraar. Maaisel dat vrijkomt bij het beheer en onderhoud van het stedelijk water in Lelystad, wordt met behulp van de Bokashi-methode gefermenteerd tot een bodemverbeteraar en vervolgens toegepast als bodemverbeteraar. In 2020 worden resultaten van deze pilot duidelijk. Deze werkwijze kan op termijn mogelijk leiden tot lagere kosten voor verwerking van maaisel uit het stedelijk gebied.

Maatregelen Biologische waterkwaliteit

1. Uiterlijk in 2020 stelt het waterschap een beheerkader op voor het tegengaan van vestiging en verspreiding van exoten.
2. Vanaf 2016 gaat het waterschap het bewust en onbewust uitzetten van exoten en de verspreiding ervan zoveel mogelijk tegen.

3. In de periode tot en met 2021 leidt het waterschap, samen met de betrokken gebiedspartners, voor niet-KRW waterlichamen doelen af voor regionale (ecologische) en fysisch-chemische parameters, inclusief nutriënten.

Bronaapak medicijnresten verschuift naar meer landelijke aanpak

Om de medicijnrestenproblematiek aan te pakken werkt het waterschap in Unieverband mee aan de voorbereiding van een publiekscampagne inzameling medicijnresten. Deze wordt volgend voorjaar verwacht. Verder participeren we als waterschap in een project van KWR (kennisinstituut voor de watersector) dat zich bezig houdt met de ontwikkeling van adsorbentia voor geneesmiddelenverwijdering in toiletten en IBA-systemen. Dit doe we samen met het AMC Utrecht en acht andere waterschappen. Als dit succesvol is, willen we nagaan of deze techniek ook kan worden toegepast in onze eigen IBA-systemen.

Er wordt een landelijke synthese diergeneesmiddelen uitgevoerd. In 2020 gaat het waterschap op basis van de resultaten van deze synthese na of het noodzakelijk is en zo ja, hoe we het beste een vervolg te geven aan de diergeneesmiddelenproblematiek. De gehalten diergeneesmiddelen die naar voren komen uit onderzoek binnen ons beheergebied geven nog geen aanleiding tot nader onderzoek.

In de regio blijft het waterschap in gesprek met huisartsen en apothekers over de vraag hoe zij via de bronaapak bij kunnen dragen aan het verminderen van negatieve gevolgen van medicijnresten in het water.

Zeer Zorgwekkende Stoffen weren uit leefomgeving

Zeer zorgwekkende stoffen zijn gevaarlijk voor mens en milieu. Voor deze groep van stoffen zijn wettelijke normen vastgesteld. We krijgen in toenemende mate te maken met deze stoffen.

Poly- en perfluoralkylstoffen (PFAS) zijn een voorbeeld van zeer zorgwekkende stoffen. In 2019 heeft het handelingskader van het ministerie voor PFAS in bagger geleid tot uitstel van baggerwerkzaamheden. Als PFAS-stoffen in de waterbodem worden aangetroffen kan dit invloed hebben op de afzetmogelijkheden van baggerspecie en bijbehorende kosten. Specifiek voor PFAS werkt het Rijk aan het opstellen van een beleidskader. Aanvullend hierop werken de Omgevingsdienst Flevoland, Gooi en Vechtstreek, de provincie Flevoland en het waterschap aan gebiedsspecifiek beleid voor de PFAS-problematiek in waterbodem en grond.

Voor de grotere groep zeer zorgwekkende stoffen volgt Zuiderzeeland de structurele aanpak die is opgezet door het Ministerie van I&W en is overgenomen door de Unie van Waterschappen. Concreet bestaat de aanpak uit het delen van kennis, het afstemmen bij vergunningverlening, handhaving en waterbeheer, meer inzicht krijgen in de omvang door middel van monitoring en landelijk inzetten op een strenger toelatingsbeleid. Als waterschap adviseren we de Omgevingsdienst Flevoland over de indirecte lozingen en lichten we zelf de directe lozingen door op de aanwezigheid van zeer zorgwekkende stoffen. In 2020 werken we de monitoring verder uit in een plan van aanpak.

Inventarisatie plastics van start

In 2019 is gestart met het inventariseren van het voorkomen van plastics in het oppervlaktewater. Nagegaan wordt in welke mate plastics voorkomen in oppervlaktewater, de waterbodem en langs de waterkant. Hiermee wil het waterschap een indicatie krijgen van de omvang van de problematiek. De monitoring loopt naar verwachting door tot in 2020.

Actieplan Bodem en Water op stoom

Voor het bereiken van de waterkwaliteitsdoelen is het nodig om de brede groep agrarische grondgebruikers te bereiken. Het waterschap zet daarbij in op samenwerking met agrariërs binnen het Actieplan Bodem en Water. In 2019 wordt het Actieplan Bodem en Water geëvalueerd. De resultaten worden gebruikt om te bepalen hoe we samen met de sector en de provincie verder willen gaan om emissies vanuit de agrarische sector te beperken en een vitale bodem te realiseren. Bij het bepalen van de inhoudelijke richting houden we rekening met de landbouwvisie van het Rijk. E.e.a. zal worden gecombineerd met de tussenevaluatie van de nota 'Zicht op waterkwaliteit'.

Los van de evaluatie van het actieplan Bodem en Water blijft het waterschap in 2020 bestaande projecten en activiteiten voortzetten en breidt het deze zo nodig uit. Het gaat dan onder andere om:

- Het project Onderduikerstocht, dat loopt vanuit het actieplan Bodem en Water. Dit project is op het verbeteren van de bodemkwaliteit en het nemen van maatregelen op het erf om emissies van gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlaktewater te verminderen.
- Het in 2019 gestarte gebiedsgerichte project gericht op de Glastuinbouw in de gebieden Ens, Luttelgeest en Marknesse (eveneens onder de vlag van het ABW). Het doel is hier om op basis van gebiedsgerichte monitoring van gewasbeschermingsmiddelen met telers in gesprek te gaan over oplossingen en het nemen van maatregelen.
- Directe advisering aan agrariërs vanuit het waterschap via adviesgesprekken, het organiseren van demodagen en het geven van gastcolleges.

Op nationaal niveau is het waterschap aangesloten bij de totstandkoming van het nieuwe gemeenschappelijke landbouwbeleid (GLB). Het nieuwe GLB legt accenten op bufferstroken, de gebiedsgerichte aanpak, een grotere rol voor het agrarisch collectief, klimaatadaptatie, bodem en water, biodiversiteit en kringlooplandbouw.

Daarnaast zijn we als waterschap betrokken bij het landelijk project herijking erfemissies veehouderijen. Dit project wordt naar verwachting in 2020 uitgevoerd. De uitkomsten zullen door emissieregistratie worden gebruikt om de emissies als gevolg van afspoeling van boerenerven, verder te onderbouwen.

Maatregelen Chemische waterkwaliteit

1. Uiterlijk 2020 inventariseert het waterschap het voorkomen van microplastics, relevante emissiebronnen van microplastics en risico's in zijn beheergebied.
2. Uiterlijk 2021 verkent het waterschap in samenwerking met producenten, voorschrijvers en gebruikers de kansrijkheid van maatregelen om de emissies van geneesmiddelen voor mens en dier te verminderen. Waar zinvol en/of kansrijk wordt, al dan niet in samenwerking met genoemde partijen, gestart met de uitvoering en monitoring.
3. Samen met milieuorganisaties activiteiten uitvoeren om bij bedrijven en bewoners bewustzijn te creëren van stoffen die niet in het water thuishoren (vet, microplastics).
4. Het waterschap zet gedurende de planperiode in op het terugdringen van zwerfvuil in en langs het water.
5. Het waterschap agendeert de problematiek rondom nutriënten, gewasbeschermings- en onkruidbestrijdingsmiddelen via de Unie van Waterschappen en Bureau Brussel op nationaal en Europees niveau. Het waterschap volgt vervolgens de ontwikkelingen en onderneemt, afhankelijk van de besluiten, actie.
6. Via het Actieplan Bodem en Water Flevoland voert het waterschap in samenwerking met de sector kansrijke en effectieve maatregelen uit om de emissies van nutriënten en gewasbeschermings- en onkruidbestrijdingsmiddelen te beperken. De sector heeft hierbij een initiërende rol, het waterschap een stimulerende en voorlichtende rol.
7. Voor 2021 stelt het waterschap water- en nutriëntenbalansen op voor de verschillende afdelingen in de Noordoostpolder en Zuidelijk en Oostelijk Flevoland.
8. Aan de hand van zwemwaterprofielen volgt het waterschap de zwemwaterkwaliteit en neemt zo mogelijk maatregelen om de waterkwaliteit op de zwemwaterlocaties te verbeteren.
9. Het waterschap monitort de zwemwaterkwaliteit op potentiële zwemwaterlocaties en adviseert de provincie hierover.

Speciale investeringen

Hieronder is voor de speciale investeringen die in de planperiode (gaan) lopen een toelichting opgenomen.

Speciale investering		Programma		Financieel	Planning
Renovatie en verduurzaming gemaal Vissering		Voldoende, gezond water		€ 10.619.000 (bruto) € 10.344.000 (netto)	2018-2021
Onderzoeksfase	X	Ontwerp/planfase	Uitvoeringsfase	Nazorgfase	Afgerond
Het doel is om van gemaal Vissering één van de meest duurzame gemalen in zijn soort te maken. In 2019 zijn er mooie en belangrijke stappen gemaakt in de ontwerpfasen. Uit deze fase komt uiteindelijk een uitvoeringsontwerp. Mogelijk zijn de uitwerkingen van de stelposten, die verdere glans kunnen gaan geven aan de verduurzaming van het gemaal, onderdeel van dit uitvoeringsontwerp. In kwartaal één van 2020					

wordt de ontwerpfasen afgerond en begint de technische voorbereiding. In kwartaal twee van 2020 wordt gestart met onder andere het vervangen van de eerste pompinstallatie en met het bouwkundig aanpassen van het gemaal. De verwachte eindoplevering is zomer 2021.

Speciale investering		Programma	Financieel	Planning
Maatregelen bodemdalingsgebied Zuidwest Emmeloord		Voldoende, gezond water	Bruto € 2.480.000 (netto met POP3-subsidie € 1.440.000)	2018-2021
Onderzoeksfase	Ontwerp/planfase	Uitvoeringsfase	Nazorgfase	Afgerond
Om de effecten van de bodemdaling voor het landbouwgebied ten zuidwesten van Emmeloord te beperken heeft de AV heeft in juli 2018 besloten tot het uitvoeren van twee maatregelen:				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Het verbreden van de Vliegtuig-d-tocht ▪ Het plaatsen voortstuwers in de Johannes Posttocht en de Hannie Schafttocht en een pompinstallatie in de Zuider-d-tocht. 				
Voor de voortstuwers is door de AV de voorwaarde meegegeven dat een POP3-subsidiebeschikking wordt verkregen. Deze is in mei 2019 ontvangen. De uitvoering van deze maatregel zal worden uitgevoerd in de jaren 2020/2021.				
Uit bodemonderzoek voor het verbreden van de Vliegtuig-D-tocht is gebleken dat door de aanwezigheid van veenlaag, de oorspronkelijk voorziene wijze van uitvoering niet mogelijk is. Er wordt onderzoek gedaan naar mogelijke alternatieve oplossingen voor deze maatregel. Afhankelijk van het resultaat hiervan zal de uitvoering van dit deel van het project plaatsvinden in 2020 of 2021. Als blijkt dat de alternatieve oplossing niet past binnen het totaal beschikbare krediet voor dit project, ontvangt de AV hierover een voorstel.				

3.3. WAT MAG HET KOSTEN?

Overzicht netto lasten programma

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Voldoende en gezond water verbonden zijn.

Tabel 3.1 Netto lasten programma Voldoende en gezond water (bedragen in miljoenen euro's)

Jaar	Bedrag
Realisatie 2018	22,0
Begroting 2019	22,3
Begroting 2020	24,3
Raming 2021	24,1
Raming 2022	24,4
Raming 2023	25,2

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2020-2023 ten opzichte van het basisjaar 2019 inzichtelijk gemaakt. Het totaal van de netto lasten van het programma Voldoende en gezond water komt ten laste van de watersysteemtaak.

Tabel 3.2 Mutaties netto lasten programma Voldoende en gezond water jaren 2020-2023 (bedragen in miljoenen euro's)

Mutaties	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Netto lasten basisjaar 2019	22,3	22,3	22,3	22,3
Maatregelen zicht op waterkwaliteit	0,1	0,2	0,2	0,2

Mutaties	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
KRW maatregelen Weerwater en Noorderplassen	0,0	- 0,3	- 0,3	- 0,3
Actualisatie meerjaren onderhoudsplannen	0,7	- 0,4	- 0,9	- 0,6
Hervatting baggerprogramma	0,4	0,4	0,4	0,4
Garantstelling overcommittering POP3 gelden	0,0	0,0	0,1	0,1
Besparing door renovatie gemaal Vissering	0,0	- 0,1	- 0,2	- 0,2
Impuls Stedelijk Water	0,1	0,1	0,1	0,1
Stijging energieprijzen	0,5	0,5	0,5	0,5
Stijging Opslag Duurzame Energie (ODE)	0,2	0,2	0,2	0,2
GR Aqualysis	0,1	0,1	0,1	0,1
Inflatie waterbeheer	0,2	0,2	0,2	0,2
Monitoring baggeren	0,0	0,0	0,0	0,0
Inzet BR stedelijk water	-0,1	0,0	0,0	0,0
Incidenteel lager budget Waterbeheer 2020 (bestekken)	- 0,1	0,0	0,0	0,0
Beheer en onderhoud gemalen	0,4	0,4	0,4	0,4
Mutatie kapitaallasten	- 0,4	0,2	0,4	0,4
Inflatie- en loonontwikkeling	0,0	0,5	0,9	1,4
Diversen	- 0,1	- 0,2	0,0	0,0
Netto programmalasten	24,3	24,1	24,4	25,2

Investeringsen

In onderstaande tabel zijn de geraamde investeringsuitgaven opgenomen. Deze zijn gebaseerd op de investeringsplanning zoals opgenomen in de Voorjaarsnota 2020-2023. De tabel bevat de begrote investeringsuitgaven van zowel reeds gestarte investeringsprojecten als van de investeringsprojecten waarvoor het investeringskrediet nog moet worden verleend. Tabel 3.4 gaat in op de kredietverlening voor investeringsprojecten die in 2020 zullen starten (en waarvan uitgaven deels doorlopen in de jaren na 2020).

Tabel 3.3 Investeringsuitgaven programma Voldoende en gezond water (bedragen in miljoenen euro's)

Investeringsen	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Reguliere investeringen	2,3	1,0	3,7	4,1
Speciale investeringen	8,1	1,8	-	-
Totaal investeringsuitgaven²	10,4	2,8	3,7	4,1

Met betrekking tot investeringen maakt Waterschap Zuiderzeeland onderscheid tussen "reguliere" en "speciale" investeringsprojecten. Speciale investeringsprojecten zijn projecten met een hoger

² Ten opzichte van de investeringsplanning bij de Voorjaarsnota 2019-2022 zijn investeringsuitgaven ihkv verduurzaming (zonneweides) naar achteren geschoven agv de besluitvorming over Windpark Hanze. Daarnaast is de besluitvorming over de maatregelen in bodemdalingsgebied Zuidwest Emmeloord verwerkt.

risico, grote impact op de taakuitvoering en/of het beleid van het waterschap en worden apart door de AV aangewezen. Op basis van de in juli 2018 vastgestelde Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie worden met de vaststelling van de begroting ook de voorgenomen investeringsuitgaven uit de investeringsplanning geautoriseerd, voor zover de aanvangsdatum van de betreffende investeringsprojecten in het begrotingsjaar ligt. Het college is vervolgens bevoegd tot kredietverlening. Voor speciale investeringsprojecten geldt verder dat de AV de beleidsmatige kaders moet hebben vastgesteld alvorens het college kan starten met de uitvoering.

Hieronder is een overzicht weergegeven van de reguliere en speciale investeringen die in het komend jaar aanvangen. Voor de speciale investeringen is verder aangegeven of en wanneer de AV de beleidsmatige kaders heeft vastgesteld.

Tabel 3.4 Investeringsuitgaven waarvoor in 2020 kredietverlening plaatsvindt (bedragen in duizenden euro's)

Omschrijving investering	Totaal investering	krediet 2020
Reguliere investeringen		
Aankoop grond duurzame oevers	93	93
Verruimen/vernieuwen wegduikers 2020	65	65
Herinrichting Stern D-tocht	190	190
9 Fruitpompen vervangen NOP	195	195
Duiker Karekietweg en verlengen Stern D-tocht	205	205
Renovatie twee stuwen Lelystad (2020)	53	53
Kunstwerken stedelijk water Almere	80	80
Gemaal de Blocq: CV Installatie	125	125
Piet Oberman renovatie (bouwkundig)	100	100
Inlaat Blokzijl	170	170
P&ID's op orde (technische installatietekeningen / schema's)	680	680
Speciale investeringen		
Voortstuwers bodemdaling ³	1.040	1.040
Totaal	2.996	2.996

³ In de AV van 3 juli 2018 heeft de AV ingestemd met het verlenen van het krediet voor de voortstuwers (incl. grondaankoop) onder voorwaarde van verkrijging van POP-subsidie. De beschikking hiervoor is inmiddels binnen, maar in de praktijk is het krediet nog niet geopend. Voor de volledigheid is deze investering hier opgenomen.

4. Programma Schoon, gezuiverd water

4.1. WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Beoogd effect

Het afvalwatersysteem is robuust, het beheer is doelmatig en het systeem is duurzaam ingericht.

Doelstellingen

- De afvalwaterketen is doelmatig en efficiënt.
- Het beheer van het afvalwatersysteem is op orde.
- De emissies vanuit het afvalwatersysteem voldoen aan de lozings- en milieueisen zoals opgenomen in het Activiteitenbesluit milieubeheer.
- De hydraulische en de biologische capaciteit van het afvalwatersysteem zijn op orde.
- Duurzaam omgaan met energie en grondstoffen aanwezig in het afvalwatersysteem en klimaatbestendige inrichting.

4.2. WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Maatschappelijke ontwikkelingen vragen om Visie voor de afvalwaterketen

De hoeveelheden afvalwater en slib nemen toe door de groei van de bevolking, de economische groei en het aanbod vanuit bedrijven, en de veranderende samenstelling. Onze AWZI's worden ouder en lopen in een aantal gevallen tegen de grenzen van de capaciteit aan. In de komende periode moeten daarom belangrijke strategische (investerings)besluiten worden genomen met betrekking tot onze bedrijfsmiddelen in de afvalwaterketen. Bij het maken van deze beslissingen worden ook bredere maatschappelijke doelstellingen mee gewogen op het gebied van onder andere circulariteit, duurzaamheid en nieuwe stoffen. Om deze keuzes goed in samenhang te kunnen afwegen, wordt in 2020/2021 een visie opgesteld voor de afvalwaterketen voor de periode tot 2030. De grove lijnen en de eerste uitwerking van deze visie vormen de input voor het (nieuwe) Waterbeheerplan. De visie wordt uiterlijk in 2021 afgerond.

Belangrijke beslissingen die in 2020 genomen moeten worden betreffen de toekomst van de AWZI's Tollebeek en Almere, twee zuiveringen die steeds meer een centrale functie krijgen bij het realiseren van de doelstellingen in de afvalwaterketen. Tollebeek vanuit de mogelijkheden die er zijn met de Ephyra installatie en Almere vanwege de schaal, impact op het oppervlaktewater en de omgeving en de kansen die de samenwerking met de gemeente Almere bieden.

AWZI Almere gesteld voor de toekomst

De AWZI Almere is de grootste AWZI in Flevoland. Door de groei van Almere en de geschatte ontwikkelingen moet de capaciteit op termijn worden vergroot. Tevens is de sliblijn aan vervanging toe. Dit biedt kansen om deze AWZI toekomstbestendig te maken en invulling te geven aan maatschappelijke vraagstukken. De mogelijkheden, onder andere verwijderen medicijnresten/ nieuwe stoffen/ microplastics en het gebruik (biogas) en de reductie van het slib, worden samen met de consequenties voor milieu en financiën in 2019 in beeld gebracht, in 2020 aan het bestuur voorgelegd en in 2020 en 2021 technisch en financieel uitgewerkt.

Voor wat betreft de medicijnresten wordt daarbij gebruik gemaakt van de resultaten van het onderzoeken die in 2018 en 2019 zijn gedaan naar de reinigende werking van de AWZI's voor medicijnresten en microverontreinigingen, mogelijke end of pipe technieken en de bijdrage van de AWZI's op het voorkomen van microverontreiniging, zoals medicijnresten, in het oppervlaktewater.

Grip op slib en kansen Ephyra

Zoals hiervoor beschreven, nemen de hoeveelheden slib en daarmee ook de kosten toe. Om kostenstijgingen zoveel mogelijk te beperken is er veel aandacht voor de mogelijkheden om binnen deze bestuursperiode de slibhoeveelheden met 20% ten opzichte van de huidige situatie te beperken. Het waterschap zet in op beheersing van het slib door technieken verder uit te werken en samenwerking te zoeken. Daarbij wordt over de hele breedte van alle zuiveringen getracht om het slib beter te ontwateren. Op basis van de nieuwe inzichten en mogelijkheden zal de slibstrategie worden herzien.

Voor de langere termijn wordt gewerkt aan de ontwikkeling van technieken zoals Torwash en terugwinning van Cellulose. De pilot "Torwash" op de AWZI Almere is in 2019 afgerond. In de komende periode wordt gekeken naar mogelijkheden om het vervolg in samenwerking met marktpartijen en medeoverheden op te pakken.

In 2019 is een onderzoek gestart naar kansen om de Ephyra installatie beter te benutten. Naar verwachting zal de AV begin 2020 gevraagd worden om besluitvorming over de toekomst van de Ephyra-installatie.

Verdergaande samenwerking in de afvalwaterketen

In 2018 is de Regionale Bestuursovereenkomst Afvalwaterketen Flevoland 2018 – 2024 ondertekend. De ondertekenaars en de gemeente Noordoostpolder gaan in deze periode aan de slag met belangrijke ontwikkelingen zoals klimaatverandering, de noodzaak om duurzame oplossingen te genereren en aan te sluiten bij de ambities van de Omgevingswet om meer integraal te werken. Op basis van de nieuwe overeenkomst wordt onderzocht of en op welke thema's er ruimte is om de samenwerking te intensiveren. In 2020 zal door de stuurgroep SAF een advies worden uitgebracht aan de besturen over het regionaal rioolgemaal en persleidingen team.

Naar integrale (afval)waterplannen

In lijn met de Regionale Bestuursovereenkomst Afvalwaterketen Flevoland is het waterplan Almere afgerond en vastgesteld. In de komende jaren wordt het plan geconcretiseerd en geïmplementeerd. In Zeewolde wordt samen met de gebruikers/ bewoners het waterplan geactualiseerd zodat deze in 2020 door beide besturen kan worden vastgesteld. In de periode daarna zal het plan worden uitgevoerd. In 2019 is het "Watertakenplan Noordoostpolder" vastgesteld. In 2020 en volgende wordt deze uitgevoerd.

In de periode tot 2024 zullen de gemeente Dronten, Lelystad en Urk samen met het waterschap werken aan separate Waterplannen voor deze gemeenten. De volgorde waarin deze plannen worden opgepakt is afhankelijk van de beschikbare capaciteit en de bestuurlijke ambitie. De gemeente Lelystad heeft dit reeds in haar coalitieprogramma vastgelegd.

In 2020 wordt samen met de gemeenten Dronten, Lelystad, Urk en Zeewolde gewerkt aan een opvolger van de gemeentelijke rioleringsplannen, zodat deze uiterlijk in 2021 kunnen worden vastgesteld. Daarbij wordt gezocht naar de integratie en combinatie met andere plannen.

Integrale afweging behandeling afvalwater bij ruimtelijke ontwikkelingen

De ontwikkeling van de techniek (o.a. Living Lab) en de veranderende vraag vanuit de maatschappij vragen bij ruimtelijke ontwikkelingen steeds vaker om maatwerk en een afweging op de behandeling van het afvalwater. Uitgangspunt daarbij is dat het afvalwater centraal wordt ingezameld en verwerkt op een van de AWZI's, tenzij de initiatiefnemer met een valuecase kan aantonen dat andere technieken/ oplossingen maatschappelijke meerwaarde hebben. Om een rationele afweging te kunnen maken, is voor Vliegveld Lelystad een rekentool ontwikkeld. Deze tool wordt de komende jaren doorontwikkeld en toegepast.

Beheerst en efficiënt zuiveren en transporteren

Sinds een aantal jaren is Zuiderzeeland een van de beste zuiveraars. Er worden hoge zuiveringsrendementen behaald tegen relatief beperkte kosten. Daar zijn we trots op en dit willen we graag op niveau houden. Daarvoor is een goed inzicht in de staat van onderhoud en prestaties van rioolgemaal, persleidingen en AWZI's van groot belang. Het assetmanagement wordt daarom verder geprofessionaliseerd en ingebed in een organisatie brede aanpak. In 2021 moet dit leiden tot een aangepast meerjarig onderhoudsprogramma. Om het inzicht in de staat van onderhoud van persleidingen te vergroten en risico's beter te kunnen beheersen is er in 2020 specifieke aandacht voor de implementatie van het persleidingbeheerplan

Een eerlijke kostenverdeling

In de afgelopen jaren is conform planning gewerkt aan het in beeld brengen van de oorzaak en de omvang van de discrepantie. Inmiddels zijn de onderzoeken afgerond. Duidelijk is geworden dat discrepantie complex is en een groot aantal relaties en afhankelijkheden kent. Om de oorzaken van discrepantie te achterhalen is meer en gedetailleerder (veld)onderzoek nodig. In de komende tijd verschuift de focus van analyse naar toezicht/handhaving. In deze bestuursperiode wordt samen met de Omgevingsdienst gewerkt aan het terugbrengen van het beïnvloedbare deel van de discrepantie met circa 50%. Vanwege meeton nauwkeurigheden en effecten waar we geen directe invloed op hebben is een discrepantiewaarde van 10 tot 15% acceptabel. Deze waarde wordt landelijk ook veelal gehanteerd. Als waterschap streven we dan ook naar het verlagen van de huidige discrepantie van ruim 20 % naar circa 15%.

Kansen met Bedrijfsafvalwater

Vanuit het beleidskader Bedrijfsafvalwater worden er met diverse bedrijven gesprekken gevoerd over de behandeling van het afvalwater. Dit met het doel om de doelmatige, duurzame en toekomstbestendige verwerking van het bedrijfsafvalwater en een optimale van de werking van de AWZI's te verbeteren. Naar verwachting wordt voor een aantal bedrijven om besluitvorming gevraagd in 2020. In deze bestuursperiode zal het beleidskader worden gecontinueerd, gemonitord en zal worden onderzocht, wellicht in SAF verband, of er een proactieve werkwijze kan worden gevolgd.

Maatregelen Robuust afvalwatersysteem en doelmatig beheer

- 1 Uiterlijk in 2021 stelt het waterschap een visie voor de afvalwaterketen op.
- 2 Het waterschap stelt in 2021 beleidsregels op voor gebiedsgericht beleid in het buitengebied en voor de afweging centraal/decentraal zuiveren bij nieuwe ontwikkelingen.
- 3 Het waterschap herzielt de slibstrategie om aan te sluiten bij de ambitie om slib te reduceren.
- 4 Het waterschap stelt in de periode tot en met 2021 samen met gemeenten integrale plannen op over (afval)water in stedelijk gebied.
- 5 Het waterschap richt zich, overeenkomstig de Bestuursovereenkomst afvalwaterketen Flevoland periode 2018 - 2024, in de periode tot 2024 op de vermindering van de kosten en kwetsbaarheid en de verhoging van kwaliteit in de afvalwaterketen.
- 6 Het waterschap treft in de planperiode effectieve maatregelen om de discrepantie tussen inkomsten en kosten van zuivering terug te brengen tot een acceptabel niveau.
- 7 Het waterschap zet gedurende de planperiode de invoering van assetmanagement versneld voort.

Duurzaam omgaan met energie en grondstoffen

Het waterschap heeft als doel het gehele afvalwatersysteem op termijn duurzaam en klimaatbestendig in te richten. Deze bestendigheid bestaat uit verschillende componenten: verminderen energieverbruik, het opwekken van energie en het gebruik van duurzame energie (Masterplan Duurzame Energie), grondstoffenwinning (Ontwikkelagenda grondstoffen) en het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen. Om bovenstaande doelstellingen te realiseren, worden de diverse mogelijkheden op de verschillende AWZI's verkend, zoals het vergisten van al het slib, het opwerken van biogas naar aardgas en het opwekken en gebruiken van

(zonne)energie. Op basis van valuecases worden deze projecten gedurende de planperiode ter besluitvorming voorgelegd.

Broeikasgas reducerende maatregelen

In 2019 heeft het waterschap beperkt onderzoek uitgevoerd naar broeikasgas reducerende maatregelen, koolstofdioxide (CO₂) methaan (CH₄) en Lachgas (N₂O). In afwachting van het Rijksbeleid heeft dit onderwerp op een laag pitje gestaan. Bij de Rijksoverheid is onder invloed van het klimaatakkoord de aandacht van "energie" naar "broeikasgassen" verschoven. Daarom zullen in deze bestuursperiode de materie, de mogelijkheden, maatregelen en uitdagingen in beeld worden gebracht en zonodig ter besluitvorming voorgelegd.

Maatregelen Duurzame, klimaatbestendige en energiezuinige inrichting

- 1 Het waterschap neemt gedurende de planperiode maatregelen die ertoe bijdragen dat de afvalwaterketen in 2035 100% zelfvoorzienend is. Daarmee geeft het waterschap invulling aan de energiestrategie.
- 2 Het waterschap onderzoekt gedurende de planperiode of en hoe het gehele afvalwatersysteem in 2030 klimaatbestendig ingericht kan zijn.

Speciale investeringen

Hieronder is voor de speciale investeringen die in de planperiode (gaan) lopen een toelichting opgenomen.

Speciale investering	Programma	Financieel	Planning
Realisatie gezamenlijke slibdrooginstallatie	Schoon, gezuiverd water	€ 550.000 (voorbereidingskrediet)	2019-2022
Onderzoeksfase	X Ontwerp/planfase	Uitvoeringsfase	Nazorgfase
Afgerond			
In maart 2019 heeft de AV besloten om samen met waterschap Amstel Gooi en Vecht een slibdrooginstallatie te realiseren, waar het slib van waterschap Zuiderzeeland vanaf maart 2022 gedroogd kan worden met behulp van restwarmte van AEB. De levering van restwarmte is onzeker geworden na het ontstaan van problemen bij AEB. Voor de verwerking van slib is het drogen nog steeds de meest optimale oplossing, zoals beschreven in het AV-voorstel van 12 maart 2019. Vanwege ontstane onzekerheden rondom de restwarmtelevering door AEB worden daarom ook alternatieven verkend, naast uitwerking van de voorkeursvariant. De verwachting is dat begin 2020 verdere besluitvorming kan plaatsvinden rondom de slibeindverwerking in de toekomst.			

Speciale investering	Programma	Financieel	Planning
Uitbreiding AWZI's	Schoon, gezuiverd water	Nader te bepalen	2019-2022
X Onderzoeksfase	Ontwerp/planfase	Uitvoeringsfase	Nazorgfase
Afgerond			
Als gevolg van groei in aanbod van afvalwater (huishoudelijk danwel industrieel) is de verwachting dat in de periode 2020-2025 de capaciteit van een aantal AWZI's uitgebreid moet worden (Almere, Zeewolde, Dronten). Deze uitbreidingen kunnen ook mooie kansen zijn om ambities te realiseren op thema's als energie- en grondstoffen en medicijnresten. Een uitbreiding van een AWZI kan op zich staan, maar moeten, mede gezien de bovengenoemde thema's ook in samenhang worden gezien. Dit vraagstuk zal in 2020 als eerste gaan spelen rondom de uitbreiding van de AWZI Almere, onze grootste AWZI, die over een aantal jaren zal moeten worden uitgebreid. Ook de slibverwerkingsinstallatie is daar verouderd. Bij het in kaart brengen van de verschillende varianten zal ook oog zijn voor samenhang met vraagstukken die spelen op andere AWZI's. De besluitvorming over de uitbreiding van de AWZI Almere staat gepland in het voorjaar van 2020. In de investeringsplanning is op dit moment rekening gehouden met een voorbereidingskrediet van € 1 miljoen voor de uitbreiding van de AWZI Almere. De uitgaven voor de uitbreiding zelf hangen sterk samen met de te kiezen variant.			

4.3. WAT MAG HET KOSTEN?

Overzicht netto lasten programma

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Schoon, gezuiverd water verbonden zijn.

Tabel 4.1 Netto lasten programma Schoon, gezuiverd water (bedragen in miljoenen euro's)

Jaar	Bedrag
Realisatie 2018	19,4
Begroting 2019	19,7
Begroting 2020	21,0
Raming 2021	21,7
Raming 2022	22,4
Raming 2023	23,3

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2020-2023 ten opzichte van het basisjaar 2019 inzichtelijk gemaakt. Het totaal van de netto lasten van het programma Schoon, gezuiverd water komt ten laste van de zuiveringstaak.

Tabel 4.2 Mutaties netto lasten programma Schoon, gezuiverd water jaren 2020-2023 (bedragen in miljoenen euro's)

Mutaties	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Netto lasten basisjaar 2019	19,7	19,7	19,7	19,7
Ontwikkeling zuiveringsbeheer	0,2	0,2	0,2	0,2
Beheer en onderhoud zuiveringen	0,7	0,7	0,7	0,7
Stijging energieprijzen	0,3	0,3	0,3	0,3
Stijging Opslag Duurzame Energie (ODE)	0,1	0,1	0,1	0,1
Besparing zonnepanelen AWZI Lelystad	- 0,0	- 0,0	- 0,0	- 0,0
Persleidingen beheer	0,2	0,3	0,3	0,3
Mutatie kapitaallasten	- 0,2	0,0	0,3	0,8
Inflatie- en loonontwikkeling	0,0	0,4	0,8	1,2
Diversen	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto programmalasten	21,0	21,7	22,4	23,3

Investerings

In onderstaande tabel zijn de geraamde investeringsuitgaven opgenomen. Deze zijn gebaseerd op de investeringsplanning zoals opgenomen in de voorjaarsnota 2020-2023. De tabel bevat de begrote investeringsuitgaven van zowel reeds gestarte investeringsprojecten als van de investeringsprojecten waarvoor het investeringskrediet nog moet worden verleend. Tabel 4.4 gaat in op de kredietverlening voor investeringsprojecten die in 2020 zullen starten (en waarvan uitgaven deels doorlopen in de jaren na 2020).

Tabel 4.3 Investeringsuitgaven programma Schoon, gezuiverd Water (bedragen in miljoenen euro's)

Investeringen	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Reguliere investeringen	5,6	3,6	4,7	4,0
Speciale investeringen	-	2,0	4,4	0,5
Totaal investeringsuitgaven⁴	5,6	5,6	9,1	4,5

Met betrekking tot investeringen maakt Waterschap Zuiderzeeland onderscheid tussen "reguliere" en "speciale" investeringsprojecten. Speciale investeringsprojecten zijn projecten met een hoger risico, grote impact op de taakuitvoering en/of het beleid van het waterschap en worden apart door de AV aangewezen. Op basis van de in juli 2018 vastgestelde Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie worden met de vaststelling van de begroting ook de voorgenomen investeringsuitgaven uit de investeringsplanning geautoriseerd, voor zover de aanvangsdatum van de betreffende investeringsprojecten in het begrotingsjaar ligt. Het college is vervolgens bevoegd tot kredietverlening. Voor speciale investeringsprojecten geldt verder dat de AV de beleidsmatige kaders moet hebben vastgesteld alvorens het college kan starten met de uitvoering.

Hieronder is een overzicht weergegeven van de reguliere en speciale investeringen die in het komend jaar aanvangen. Voor de speciale investeringen is verder aangegeven of en wanneer de AV de beleidsmatige kaders heeft vastgesteld.

Tabel 4.4 Investeringsuitgaven waarvoor in 2020 kredietverlening plaatsvindt (bedragen in duizenden euro's)

Omschrijving investering	Totaal investering	krediet 2020
Reguliere investeringen		
RG Maurice Garinpad (260)	549	549
Rioolgemaal Eikenlaan	132	132
Rioolgemaal Harderhaven	137	137
PL960 persleiding	400	400
Vervanging persleiding 960 Luttelgeest (agrarisch gebied)	500	500
Vervangen PL-175 stedelijk gebied Zeewolde	150	150
Renovatie RG-210 De Steiger	125	125
Renovatie rioolgemaal Brugplein 240	200	200
Renovatie rioolgemaal De Bosschuur	53	53
AWZI Almere: Vernieuwen B.O.S. opslag	50	50
Vervanging inbraak- en brandmeldinstallaties diverse locaties	365	365
AWZI Almere: Terreinverbetering t.b.v. hekwerk	50	50
P&ID's op orde (technische installatietekeningen / schema's)	1.020	1.020
AWZI Dronten: renovatie metaaltank	95	95
AWZI Locaties: Zeewolde, Tollebeek	235	235

⁴ Ten opzichte van het Investeringsplan 2019-2022 is een aantal investeringen ihkv verduurzaming (zonneweides) naar achteren geschoven als gevolg van de besluitvorming over Windpark Hanze.

Omschrijving investering	Totaal investering	krediet 2020
Renovatie Almere 2017: centrifuges	2.130	2.130
Hydrocycloon en zandwasser AWZI Tollebeek	246	246
Vervangen zeefbandpers Dronten (TZP)	413	413
<i>Speciale investeringen</i>	-	-
Totaal	6.850	6.850

5. Programma Financiën, organisatie en informatie

5.1. WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Beoogd effect

Waterschap Zuiderzeeland zorgt voor een optimale inzet van mensen en middelen om de gestelde doelen te realiseren. Het waterschap streeft naar het behouden van zijn financieel gezonde positie. Dit doet het waterschap vanuit een transparant en maatschappelijk aanvaardbaar financieel beleid. Het waterschap, als moderne werkgever, investeert in zijn medewerkers zodat hun talent optimaal benut wordt.

Doelstellingen

- Het waterschap streeft naar een maatschappelijk verantwoord evenwicht tussen ambitie en lastenniveau op lange termijn en maakt hierbij afgewogen keuzes in de uitoefening van taken en financiering.
- Het waterschap ontsluit zijn kennis en informatie op een veilige, toegankelijke en transparante manier en streeft hierbij naar het verminderen van kwetsbaarheid en het vergroten van dienstverlening.
- Zuiderzeeland is een gezonde moderne (overheids)organisatie met betrokken, vakbekwame medewerkers.
- Zuiderzeeland staat bekend als interessante werkgever bij potentiële werknemers.

5.2. WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Complexere vraagstukken vragen meer aandacht rond interne beheersing

Het waterschap krijgt in de komende jaren te maken met omvangrijke opgaven op onder andere het gebied van waterveiligheid, de afvalwaterketen, digitalisering en klimaat en duurzaamheid. Dit heeft ook effect op de financiële positie van het waterschap. Het waterschap gaat aan de slag met het uitwerken en verder concretiseren van deze opgaven, ook in financiële zin. Dit inzicht helpt in het tijdig maken van financiële beleidskeuzes in het omgaan met deze opgaven. Het waterschap heeft continu aandacht voor de kosten en het zoeken naar mogelijkheden voor het genereren van opbrengsten.

Het realiseren van de opgaven en ambities vindt steeds vaker plaats in samenwerking met medeoverheden en private partijen; het waterschap zoekt nadrukkelijk de verbinding met gebiedspartners voor het oppakken van opgaven. Voorbeelden hiervan zijn de samenwerking met Windpark Hanze, de verkenningen naar innovatieve zuiveringstechnieken (Torwash, Ephyra) en koppeling van dijkversterkingsopgaven met ruimtelijke plannen (Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland). Op het gebied van financiën, juridische zaken en ook fiscaliteit leidt dit tot nieuwe, complexere vraagstukken waarvoor vanuit het oogpunt van de interne beheersing steeds meer aandacht moet zijn.

In 2018 is geconcludeerd dat er onder de waterschappen niet voldoende draagvlak was voor een integrale aanpassing van het belastingstelsel. Een voorstel voor een vervolgtraject om urgente knelpunten en enkele meekoppelkansen nader te onderzoeken wordt eind 2019 in de Ledenvergadering van de Unie van Waterschappen behandeld. De planning is om voorstellen hiervoor eind 2020 in de ledenvergadering van de Unie van Waterschappen te behandelen, zodat vervolgens op landelijk niveau aanpassingen in de wetgeving kunnen worden gedaan. Binnen waterschap Zuiderzeeland wordt de AV nauw betrokken, onder andere via een AV-werkgroep.

Vanuit control wordt in 2020 een organisatie brede risicoanalyse uitgevoerd. Bij deze risicoanalyse wordt ook een vertaling gemaakt naar de risicoreserve en wordt beoordeeld of de hoogte hiervan adequaat is.

Verder is relevant dat op dit moment wetgeving in de maak is met betrekking tot het afgeven van een in control statement (op rechtmatigheid) door het dagelijks bestuur. Naar verwachting treedt deze wet per 1 januari 2021 in werking bij gemeenten. Hoewel nog niet bekend is wanneer deze wet in werking treedt bij de waterschappen, is het van belang dat we ons gaan oriënteren op wat dit betekent voor control binnen het waterschap.

Maatregelen Financiën

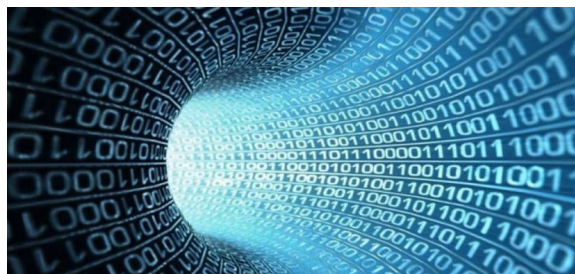
1. In 2020 wordt het reserve- en schuldenbeleid van Waterschap Zuiderzeeland geëvalueerd en indien nodig herzien.
2. In 2020 wordt vanuit Control een organisatie brede risicoanalyse uitgevoerd. Bij deze risicoanalyse wordt beoordeeld of de hoogte van de risicoreserve adequaat is. De uitkomsten worden gedeeld met de AV.

Informatie: digitaal, duurzaam en met focus op de omgeving

Het waterschap is volop in transitie om informatie digitaal, slimmer, sneller, veilig en toegankelijker te hebben en waar mogelijk beschikbaar te stellen aan de omgeving. Komend jaar worden de maatregelen die voortvloeien uit de in 2017 vastgestelde informatiestrategie uitgevoerd. Op basis van de actuele voortgang van interne projecten en de landelijke ontwikkelagenda is de agenda 2020 primair gericht op het tijdig voldoen aan de eisen die aan ons gesteld worden in het kader van de Omgevingswet. In dat kader wordt onder andere verder gewerkt aan de verbetering van de digitale dienstverlening naar burgers en bedrijven, met als prioriteit de aansluiting van interne processen en systemen op het digitaal stelsel omgevingswet (DSO). De geplande voorziening voor gegevensaansluitingen wordt in 2020 met dat doel gerealiseerd.

Daarnaast wordt in 2020 op het gebied van Informatie en Automatisering de intensivering van de samenwerking met WDO Delta verder verkend. Het uitgangspunt bij deze verkenning is dat zorgvuldigheid boven snelheid gaat en dat slagkracht en robuustheid door deze samenwerking wordt vergroot. De uitkomsten van de verkenning leiden naar verwachting in 2020 tot een voorstel voor structurele samenwerking op het gebied van ICT.

De huidige informatiestrategie loopt tot en met 2020. Om die reden wordt er een nieuwe informatiestrategie opgesteld die als organisatierichtsnoer dient voor de digitale transformatie en het datagedreven werken. We streven naar het verminderen van onze kwetsbaarheid en het vergroten van onze dienstverlening. Om dit te bereiken zien we naast het benutten van het Digitaal Stelsel Omgevingswet als belangrijke thema's: het continueren en waar nodig versterken van samenwerking (landelijk en regionaal) en het extra inzetten op dataregistratie en -analyse voor het versterken van assetmanagement. In de informatiestrategie wordt de samenhang tussen deze verschillende ontwikkelingen inzichtelijk gemaakt met de daarvoor benodigde middelen. Hiervoor volgt in 2020 een voorstel.

Het thema Informatieveiligheid wordt voortgezet met als leidraad het nieuwe overheidsbrede kader "Baseline Informatieveiligheid Overheden" (BIO). Dit kader volgt de richtlijn van de waterschappen (de zgn. BiWa) op.

Maatregelen Informatie

1. Het waterschap initieert continue informatie innovaties waarmee we invulling geven aan een maatschappelijke behoefte of omdat we er voordeel mee kunnen halen in kwalitatieve of financiële zin.
2. Het waterschap maakt waar mogelijk zijn processen en diensten digitaal om zo het fundament te leggen voor de digitale overheid en innovaties in de bedrijfsvoering.
3. Het waterschap houdt de datakwaliteit op orde, realiseert een veilige infrastructuur voor het actief en open delen van gegevens met de omgeving.
4. Het waterschap zorgt voor de benodigde gegevensaansluitingen in de overheidsketen, waarmee we onder andere invulling geven aan de Omgevingswet.

5. Het waterschap zorgt voor betrouwbare informatievoorziening, implementeert de kaders voor informatieveiligheid waarbij de zorg voor informatieveiligheid wordt ingebed in de organisatie.

Organisatie & Personeel

Organisatieontwikkeling

Een organisatie die toekomstbestendig is, vraagt om wendbaarheid om de opgaven te kunnen vervullen. Daarvoor is het van groot belang om te blijven leren en innoveren. Hiervoor komt een meerjarig programma. Verder wordt optimaal gebruik gemaakt van de talenten die beschikbaar zijn binnen de organisatie. In 2020 wordt hier de focus op gelegd. Daarnaast wordt doorgegaan met de uitwerking van de beleidsmatige uitgangspunten over de inzet van arbeid ("sturen op loonsom"), zoals die in 2018 zijn vastgesteld door de Algemene Vergadering.

Veel aandacht voor ontwikkeling medewerkers

Ook het blijvend leren is continu een belangrijk speerpunt binnen de leer- en ontwikkelactiviteiten van de ZZL Academie en Waterkrachtacademie. Hiermee zijn we als organisatie, en als medewerker, in staat om in te spelen op huidige en toekomstige ontwikkelingen.

Arbeidsmarkt

De krapte op de arbeidsmarkt neemt toe en de werving van met name ICT- en technische functies wordt steeds lastiger. Mede daarom is er een recruiter gestart binnen het samenwerkingsverband 'Samenwerken binnen Flevoland' (Swif) om te helpen om deze vacatures vervuld te krijgen. Daarnaast start in 2020 weer een tweejarig traineeship in samenwerking met Waterkracht. We willen extra inzetten op het actief aanbieden van stage- en Beroeps Begeleidende Leerweg (BBL) plekken en contacten met onderwijsinstellingen om ons als werkgever te profileren. In 2020 wordt hiervoor een voorstel voorgelegd.

Participatiewet

De afgelopen jaren zijn in het kader van de Participatiewet extra kansen gecreëerd binnen aanbestedingscontracten, zoals groenvoorziening en schoonmaak. In 2020 wordt dit verder voortgezet bij nieuwe aanbestedingscontracten. Verder worden regelmatig activiteiten georganiseerd om medewerkers uit de doelgroep aan te trekken, zoals de zogenoemde 'Meet & Match' bijeenkomsten.

Ziekteverzuim en duurzame inzetbaarheid

In 2019 is het ziekteverzuimpercentage weer gedaald ten opzichte van het afgelopen jaar. De focus in 2020 ligt op het blijvend laag houden van het ziekteverzuim, zodat we op of onder de vastgestelde norm van 4,5% blijven. Mede door het aanbieden van het vitaliteitprogramma wordt hieraan gewerkt. Vitaliteitmanagement is onderdeel van een bredere context en is één van de bouwstenen voor duurzame inzetbaarheid. Medewerkers kunnen zo op een laagdrempelige manier kennismaken met activiteiten ter bevordering van gezondheid van lichaam en geest. Daarnaast worden ook in samenwerking met onze arbodienst trainingen georganiseerd gericht op verzuimpreventie en inzetbaarheid. Hierbij ligt de nadruk op het vroegtijdig signaleren van potentiële inzetbaarheidproblemen en het stimuleren van het nemen van eigen regie op inzetbaarheid.

Maatregelen Organisatie en personeel

1. Jaarlijks evalueren en indien nodig aanpassen van het opleidingsaanbod van de ZZL Academie, om de vakbekwaamheid en duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers te faciliteren.
2. Uitwerken van de actuele HR beleidsspeerpunten uit de cao-afspraken.

Speciale investeringen

Hieronder is voor de speciale investeringen die in de planperiode (gaan) lopen een toelichting opgenomen.

Speciale investering	Programma	Financieel	Planning
Herinrichting buitenterrein kantoor Lindelaan	Financiën, organisatie en informatie	€ 575.000	2021-2022
Onderzoeksfase X	Ontwerp/planfase	Uitvoeringsfase	Nazorgfase
			Afgerond
Het waterschap is in gesprek met o.a. de gemeente over de herinrichting van het buitenterrein. De gesprekken hierover vragen meer tijd dan oorspronkelijk gepland. De investeringsuitgaven voor de herinrichting van het buitenterrein zijn in de planning opgenomen voor 2021/2022.			

5.3. WAT MAG HET KOSTEN?

Overzicht netto lasten programma

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Financiën, organisatie en informatie verbonden zijn.

Tabel 5.1 Netto lasten programma Financiën, organisatie en informatie (bedragen in miljoenen euro's)

Jaar	Bedrag
Realisatie 2018	13,6
Begroting 2019	14,1
Begroting 2020	15,4
Raming 2021	15,6
Raming 2022	16,0
Raming 2023	16,4

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2020-2023 ten opzichte van het basisjaar 2019 inzichtelijk gemaakt. De netto lasten van het programma Financiën, organisatie en informatie komt ten laste van de taken in de verhouding van de directe lasten per taak. In de praktijk ligt deze verhouding nagenoeg op 60% ten laste van de watersysteemtaak en 40% ten laste van de zuiveringstaak.

Tabel 5.2 Mutaties netto lasten programma Financiën, organisatie en informatie jaren 2020-2023 (bedragen in miljoenen euro's)

Mutaties	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Netto lasten basisjaar 2019	14,1	14,1	14,1	14,1
GR Waterschapshuis	0,1	0,1	0,1	0,1
Ontwikkeling ICT beheer	0,1	0,1	0,1	0,1
Landelijke bijdrage digital stelsel Omgevingswet	0,1	0,1	0,1	0,1
Gestegen accountantskosten door nieuwe aanbesteding	0,0	0,0	0,0	0,0
Datacommunicatie	0,1	0,1	0,1	0,1
Onderhoud kantoor Lindelaan	0,1	0,1	0,1	0,1

Mutaties	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Incidentele kosten samenwerking I&A met WDOD	0,1	0,0	0,0	0,0
Centrale inflatieruimte, loon- en taakontwikkeling ⁵	0,8	0,8	0,7	0,7
Kapitaallasten	- 0,2	- 0,1	0,1	0,1
Inflatie- en loonontwikkeling	0,0	0,3	0,6	1,0
Diversen	0,1	0,0	0,0	0,0
Netto programmalasten	15,4	15,6	16,0	16,4

Investerings

In onderstaande tabel zijn de geraamde investeringsuitgaven opgenomen. Deze zijn gebaseerd op de investeringsplanning zoals opgenomen in de voorjaarsnota 2020-2023. De tabel bevat de begrote investeringsuitgaven van zowel reeds gestarte investeringsprojecten als van de investeringsprojecten waarvoor het investeringskrediet nog moet worden verleend. Tabel 5.4 gaat in op de kredietverlening voor investeringsprojecten die in 2020 zullen starten (en waarvan uitgaven deels doorlopen in de jaren na 2020).

Tabel 5.3 Investeringsuitgaven programma Financiën, organisatie en informatie (bedragen in miljoenen euro's)

	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Reguliere investeringen	1,3	0,9	1,2	0,5
Speciale investeringen	-	0,2	0,4	-
Totaal investeringsuitgaven	1,3	1,1	1,6	0,5

Met betrekking tot investeringen maakt Waterschap Zuiderzeeland onderscheid tussen "reguliere" en "speciale" investeringsprojecten. Speciale investeringsprojecten zijn projecten met een hoger risico, grote impact op de taakuitvoering en/of het beleid van het waterschap en worden apart door de AV aangewezen. Op basis van de in juli 2018 vastgestelde Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie worden met de vaststelling van de begroting ook de voorgenomen investeringsuitgaven uit de investeringsplanning geautoriseerd, voor zover de aanvangsdatum van de betreffende investeringsprojecten in het begrotingsjaar ligt. Het college is vervolgens bevoegd tot kredietverlening. Voor speciale investeringsprojecten geldt verder dat de AV de beleidsmatige kaders moet hebben vastgesteld alvorens het college kan starten met de uitvoering.

Hieronder is weergegeven wat de verwachte kredietverlening is voor reguliere investeringen en speciale investeringen.

⁵ De inflatieruimte voor de eerste jaarschijf van de totale begroting wordt centraal opgenomen. De directie beschikt over de uitputting van deze ruimte. Van de ruimte voor het begrotingsjaar 2020 is reeds € 0,5 miljoen beschikt voor de stijging van de energieprijzen. Daarnaast is hierin ruimte opgenomen voor de herijking van de inconvenientenregeling, functie-onderhoud en AVG.

Tabel 5.4 Investeringsuitgaven waarvoor in 2020 kredietverlening plaatsvindt (bedragen in duizenden euro's)

Omschrijving investering	Totaal investering	krediet 2020
Reguliere investeringen		
Integratie platform	581	481
Digitaal klantportaal	406	333
Ketenmanagement	576	576
Open data	50	50
Speciale investering		
Totaal	1.613	1.440

6. Overzicht programmatotaal en belastingopbrengsten

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de dekkingsmiddelen per taak. Het betreft voornamelijk de omslag- en zuiveringsheffing. De omslagen zijn ter financiering van het watersysteem, de zuiveringsheffing ter financiering van de zuiveringen. Daarna wordt aandacht besteed aan de post onvoorzien.

Lastenontwikkeling komende jaren

De lasten van het waterschap nemen de komende jaren toe. Hieronder is een totaaloverzicht opgenomen van de netto lasten per programma en de dekking van deze lasten door de waterschapsbelastingen. De belastingen inclusief het gevoerde beleid op het gebied van kwijtschelding worden behandeld in de paragraaf waterschapsbelastingen (zie paragraaf 7.6).

TABEL 6.1 LASTENONTWIKKELING (BEDRAGEN IN MILJOENEN EURO'S)

Programma	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Bestuur en omgeving	10,8	11,4	10,9	11,3	11,5	11,8
Waterveiligheid	6,9	7,1	8,6	8,1	8,6	8,4
Voldoende en gezond water	22,0	22,3	24,3	24,1	24,4	25,2
Schoon, gezuiverd water	19,4	19,7	21,0	21,7	22,4	23,3
Financiën, organisatie en informatie	13,6	14,1	15,4	15,6	16,0	16,4
Netto lasten	72,7	74,6	80,2	80,8	82,9	85,1
Watersysteemheffing	43,6	44,7	46,6	48,5	50,5	52,7
Verontreinigingsheffing	0,7	0,7	0,7	0,7	0,8	0,8
Zuiveringsheffing	30,2	28,9	30,3	31,3	32,3	33,3
Waterschapsbelastingen	74,5	74,3	77,6	80,5	83,6	86,8
Exploitatieresultaat	1,8	- 0,3	- 2,6	- 0,4	0,6	1,6
Reserve-inzet	1,6	0,3	2,6	0,4	- 0,6	- 1,6
Resultaat na reserve-inzet	3,4	-	-	-	-	-

De verwachte mutatie van de waterschapsbelastingen in de komende jaren is gezien het voorgaande schema als volgt.

TABEL 5.2 VERWACHTE MUTATIE VAN DE OPBRENGSTEN VAN DE WATERSCHAPSBELASTINGEN IN DE KOMENDE JAREN

Jaar	Watersysteemheffing	Zuiveringsheffing
2020	4,2%	2,6%
2021	4,2%	2,5%
2022	4,2%	2,5%
2023	4,2%	2,4%

Voor de tariefontwikkeling is ook de ontwikkeling van de eenheden van belang (zie paragraaf 7.6).

Post onvoorzien

In de begroting is een post onvoorzien van € 0,13 miljoen opgenomen. Het college van Dijkgraaf en Heemraden is bevoegd een overschrijding van geautoriseerde netto kosten te dekken uit het bedrag voor onvoorzien in de begroting, conform de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie van Waterschap Zuiderzeeland.

Paragrafen

7. Verplichte Paragrafen

Artikel 4.11 van het Waterschapsbesluit bepaalt dat in de begroting paragrafen worden opgenomen, waarin de beleidslijnen worden vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten, alsmede de waterschapsbelastingen. Doel van de paragrafen is dat onderwerpen die versnipperd in de begroting staan worden gebundeld in een kort overzicht, waardoor de Algemene Vergadering voldoende inzicht krijgt.

De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de begroting. Met de genoemde onderwerpen is vrijwel altijd een groot financieel belang gediend. De paragrafen geven daardoor extra informatie voor de beoordeling van de financiële positie op de korte en langere termijn.

Het Waterschapsbesluit schrijft de volgende paragrafen voor:

- Bedrijfsvoering;
- Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar;
- Uitgangspunten en normen;
- Incidentele baten en lasten ;
- Kostentoerekening;
- Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen;
- Waterschapsbelastingen;
- Weerstandsvermogen;
- Financiering;
- Verbonden partijen;
- EMU-saldo.

De aspecten met betrekking tot de bedrijfsvoering zijn in het programma Financiën, organisatie en informatie opgenomen. Daarbij is ook ingegaan op de ontwikkelingen met betrekking tot organisatie en personeel en de formatie. Voor de bedrijfsvoeringsparagraaf wordt daarom verwezen naar het programma Financiën, organisatie en informatie.

7.1 ONTWIKKELINGEN SINDS HET VORIGE BEGROTINGSJAAR

In de paragraaf betreffende de ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar kan worden ingegaan op externe en interne ontwikkelingen die zich sinds het vaststellen van de vorige begroting en de behandeling van de meerjarenraming hebben voorgedaan. Bovendien kunnen afwijkingen van de uitgangspunten en grondslagen, zoals deze voor de vorige begroting en de meerjarenraming zijn gehanteerd, en belangrijke afwijkingen in de cijfers van de meerjarenraming in deze paragraaf nader worden toegelicht. Bij Waterschap Zuiderzeeland is ervoor gekozen om de algemene ontwikkelingen in het programmadeel van de begroting op te nemen.

7.2 UITGANGSPUNTEN EN NORMEN

In de paragraaf betreffende de uitgangspunten en normen wordt onder andere ingegaan op de in de begroting opgenomen salarisontwikkeling, inflatie en overige uitgangspunten die voor lastenstijgingen dan wel batenstijgingen en batendalingen zijn gehanteerd en die deels aan de geraamde bedragen ten grondslag liggen.

TABEL 7.3 ALGEMENE GRONDSLAGEN

Omschrijving	Grondslag
Lonen (incl. sociale lasten)	2,50%
Prijzen	2,00%
Rekenrente	2,15%

Lonen

Bij de loonontwikkelingen is rekening gehouden met de recent afgesloten cao en vervolgens een stijging van 2,50% (en is exclusief reguliere periodiekenstijging). Dit percentage is gebaseerd op de prognose van het Centraal Economisch Planbureau (CPB).

Prijzen

Bij de prijsontwikkelingen is rekening gehouden met een stijging van 2,00%. Ook dit percentage is gebaseerd op de cijfers afkomstig van het CPB en CBS.

Investerings

Naast prijscompensatie spelen ontwikkelingen in de markt en aanbestedingsresultaten een belangrijke rol in de raming van een investering. Er wordt bij de jaarlijkse actualisatie van het investeringsplan daarom – rekening houdend met al deze factoren – een zo reëel mogelijke inschatting gemaakt van de investering naar het prijspeil van het komende begrotingsjaar.

Rekenrente

De rekenrente wordt in 2020 gesteld op 2,15%. Dit percentage is gebaseerd op de rente van reeds afgesloten leningen (het overgrote deel), de verwachte rente op nieuw af te sluiten langlopende leningen en de verwachte rente over het rekeningcourantsaldo.

7.3 INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

De paragraaf betreffende de incidentele baten en lasten bevat een overzicht van de baten en lasten die als eenmalig ten opzichte van voorgaande en komende begrotingsjaren moeten worden beschouwd. De Meerjarenbegroting 2020-2023 bevat geen baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen en van materieel niveau zijn en dus als incidenteel kunnen worden bestempeld.

7.4 KOSTENTOEREKENING

In deze paragraaf wordt ingegaan op de principes die zijn gehanteerd bij de toerekening van kosten aan uiteindelijk de kostendragers, dat wil zeggen de wettelijke taken. Waterschap Zuiderzeeland onderscheidt de volgende wettelijke taken:

- watersysteemtaak;
- zuiveringstaak.

De programmalasten worden conform onderstaande tabel aan de wettelijke taken toegerekend.

TABEL 7.4 TOEREKENING PROGRAMMALASTEN NAAR WETTELIJKE TAAK

Programma	Watersysteemtaak	Zuiveringstaak
Bestuur en omgeving ⁶	60%	40%
Waterveiligheid	100%	-
Voldoende en gezond water	100%	-
Schoon, gezuiverd water	-	100%
Financiën, organisatie en informatie	Op basis van de directe lasten per taak ⁷	Op basis van de directe lasten per taak ⁸

⁶ De netto lasten van het programma Bestuur en omgeving komen voor 60% ten laste van de watersysteemtaak en 40% ten laste van de zuiveringstaak, behalve de lasten van vergunningverlening en handhaving, die direct aan de taken worden toegerekend.

⁷ In de praktijk is dit percentage voor de watersysteemtaak nagenoeg gelijk aan 60%.

⁸ In de praktijk is dit percentage voor de zuiveringstaak nagenoeg gelijk aan 40%.

7.5 ONTTREKKINGEN AAN VOORZIENINGEN EN BESTEMMINGSRESERVES

In deze paragraaf wordt ingegaan op de bedragen die rechtstreeks uit voorzieningen kunnen worden onttrokken, alsmede op het beroep dat op de bestemmingsreserves kan worden gedaan.

Onttrekkingen aan voorzieningen

Bij Waterschap Zuiderzeeland zijn de onderstaande voorzieningen opgenomen:

Arbeidsgerelateerde verplichtingen:

- Pensioenen voormalige bestuurders
- Personele reorganisatie

Overige voorzieningen:

- Baggeren

De voorzieningen zijn door de Algemene Vergadering ingesteld voor een vooraf vastgesteld bestedingsdoel. Onttrekkingen aan deze voorzieningen, voor zover passend binnen dit vastgestelde bestedingsdoel, zullen plaatsvinden zonder dat hiervoor nog door de Algemene Vergadering nader toestemming moet worden verleend.

Onttrekkingen aan bestemmingsreserves

Door de Algemene Vergadering zijn de onderstaande bestemmingsreserves ingesteld.

- Duurzame energie
- Duurzame oevers
- Beheer & onderhoud stedelijk gebied
- Beoordeling keringen
- Windpark Hanze
- Optimalisatie Ephyra

Conform het vastgestelde beleid is er instemming vanuit de AV nodig voordat er gelden uit bestemmingsreserves kunnen worden onttrokken.

7.6 WATERSCHAPSBELASTINGEN

Anders dan gemeenten en provincies ontvangen waterschappen geen bijdrage van het Rijk voor de bekostiging van hun taken. Waterschappen bekostigen hun taken door het heffen van belastingen: de watersysteemheffing en de zuiveringsheffing.

De kosten die te maken hebben met waterkeringen, het waterkwantiteitsbeheer en het waterkwaliteitsbeheer met uitzondering van het zuiveringsbeheer, worden gefinancierd uit één watersysteemheffing, die wordt betaald door inwoners en de eigenaren van gebouwde en ongebouwde onroerende zaken. De inwonerdichtheid en de economische waardeverhoudingen zijn de centrale uitgangspunten voor de financiering van het watersysteembeheer.

De zuiveringsheffing is toegespitst op de kosten van de zuivering, het transport van afvalwater en de verwerking van het zuiveringsslib. De directe lozingen op het oppervlaktewater worden in de verontreinigingsheffing betrokken. De opbrengsten daarvan gaan naar het watersysteembeheer.

Kostentoedeling

Bij de vaststelling van de omslagtarieven voor 2020 voor de verschillende belangencategorieën is in de Meerjarenbegroting 2020-2023 de hiervoor geldende Kostentoedelingsverordening 2019 toegepast.

Minimaal eenmaal in de vijf jaar moet deze Kostentoedelingsverordening worden herzien. In oktober 2018 is de nieuwe Kostentoedelingsverordening 2019 door de Algemene Vergadering vastgesteld.

In de Kostentoedelingsverordening is vastgelegd hoe de taakkosten van de watersysteemtaak naar aard en omvang van het belang worden verdeeld over belanghebbenden in de taak. In het onderstaande schema vindt u de vastgestelde verdeling.

TABEL 7.5 VASTGESTELDE PERCENTUELE TOEDELING VAN DE KOSTEN AAN DE BELANGENCATEGORIEËN

Belangencategorie	Percentage
Ingezetenen	29,0%
Gebouwd	45,3%
Ongebouwd	23,2%
Natuurterreinen	2,5%

De Kostentoedelingsverordening is niet van toepassing op de zuiveringstaak. De kosten hiervan worden opgebracht door bedrijven en huishoudens die afvalwater lozen.

Belastingeenheden

Voor het beheergebied wordt voor de komende jaren een volumevergroting verwacht, behalve voor het aantal hectaren overig ongebouwd dat jaarlijks afneemt. Deze gemiddelde groei van het aantal woningen en bedrijven is meegenomen voor wat betreft het aantal woningen, ingezetenen en bedrijven. In de onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de ontwikkelingen in het aantal belastingeenheden.

TABEL 7.6 ONTWIKKELING EENHEDEN WATERSYSTEEMTAAK (OMSLAGEN)

Jaar	Woon-eenheden	WOZ Waarde (* € 1 miljard)	Ha ongebouwd (overig)	Ha ongebouwd (wegen)	Ha natuurterrein
Jaar 2018	161.100	41,011	100.000	7.100	117.700
Jaar 2019	162.900	44,742	99.600	7.200	117.500
Jaar 2020	165.000	47,987	103.200	3.500	117.500
Jaar 2021	167.000	49,963	103.100	3.500	117.500
Jaar 2022	168.500	51,305	103.000	3.500	117.500
Jaar 2023	170.000	52,693	102.900	3.500	117.500

Er is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Het opgelegde aantal eenheden per 31 augustus 2019.
- Een toename van het aantal wooneenheden / woningen in het jaar 2020 met 2.000 en vanaf het jaar 2021 met 1.500 per jaar.
- Een toename van de WOZ waarde van woningen van 8,0% per voor het jaar 2020, 4,0% voor het jaar 2021 en 2,5% voor de volgende jaren.
- Voor niet-woningen een toename van de WOZ waarde met 0,0% per jaar.
- Een afname, ten opzichte van het vorige begrotingsjaar, met ruim de helft van het aantal hectares wegen als gevolg van de verwerking van het wegenarrest.
- Een afname van het aantal hectaren ongebouwd met 100 hectaren per jaar.
- Geen wijziging in het aantal hectares wegen en natuurterreinen in 2020 en verder.

TABEL 7.7 ONTWIKKELING VERVUILINGSEENHEDEN WATERSYSTEEMTAAK (VERONTREINIGINGSHEFFING)

Jaar	Directe Lozingen (woningen)	Directe Lozingen (bedrijven)	Totaal
Jaar 2018	7.400	4.500	11.900
Jaar 2019	7.600	4.500	11.900
Jaar 2020	7.600	4.500	11.900
Jaar 2021	7.600	4.500	11.900
Jaar 2022	7.600	4.500	11.900
Jaar 2023	7.600	4.500	11.900

Er is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Het opgelegde aantal eenheden per 31 augustus 2019.
- Geen wijziging in het aantal eenheden directe lozingen in 2020 en verder.

De zuiveringstaak op basis van het aantal eenheden zuiveringsheffing woningen en bedrijven.

TABEL 7.8 ONTWIKKELING VERVUILINGSEENHEDEN ZUIVERINGSTAAK

Jaar	Woningen	Bedrijven (meet)	Bedrijven (overig) ⁹	Totaal
Jaar 2018	387.000	68.900	54.100	510.000
Jaar 2019	390.400	71.500	54.600	516.500
Jaar 2020	395.900	76.100	55.100	527.100
Jaar 2021	399.200	76.100	55.600	530.900
Jaar 2022	402.500	76.100	56.200	534.800
Jaar 2023	405.800	76.100	56.700	538.600

Er is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Het opgelegde aantal zuiveringseenheden per 31 augustus 2019.
- Een toename van het aantal zuiveringseenheden woningen met 0,8% per jaar.
- Een toename van het aantal zuiveringseenheden bedrijven.

Kwijtschelding

Waterschap Zuiderzeeland hanteert een kwijtscheldingnorm van 100%. Kwijtschelding kan aan natuurlijke personen worden verleend voor de watersysteemheffing ingezetenen, de zuiveringsheffing en de verontreinigingsheffing. De doelstelling is om de verzoeken binnen zes weken af te handelen.

In de jaren 2020 tot en met 2023 zal naar verwachting jaarlijks een bedrag van circa € 1,9 miljoen worden kwijtgescholden.

⁹ In het voorgaande begrotingsjaar werd een scheiding gemaakt tussen forfaitaire bedrijven en tabelbedrijven. Met ingang van de begroting 2020 zijn deze categorieën samengevoegd.

TABEL 7.9 KWIJTSCHELDING HEFFINGSEENHEDEN

Jaar	Ingezetenen	Zuiveringseenheden
Jaar 2018	8.500	18.500
Jaar 2019	9.200	18.700
Jaar 2020	8.800	18.300
Jaar 2021	8.800	18.300
Jaar 2022	8.700	18.300
Jaar 2023	8.700	18.300

Er is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Het toegekende aantal kwijtscheldingen per 31 augustus 2019.
- Een lichte daling van het aantal kwijtscheldingen in de jaren 2020 en verder.

De begrote kwijtschelding is ruim 5% van het totaal aantal huishoudens.

Reservebeleid

In 2013 heeft de Algemene Vergadering het reservebeleid vastgesteld. Dit heeft geleid tot een aantal beleidskeuzes, op basis waarvan jaarlijks wordt bepaald wat de gewenste onttrekking aan de bestemmingsreserve tariefegalisatie is. Het waterschap streeft naar beperkte, stabiele lastenontwikkeling voor zowel huishoudens, agrariërs en bedrijven te beperken.

In de Meerjarenbegroting 2020-2023 wordt voorgesteld om in 2020 een bedrag van € 2,615 te onttrekken aan de tariefegalisatiereserve. In de totale planperiode is per saldo sprake van een onttrekking aan de tariefegalisatiereserve van € 0,615 miljoen. Met deze mutaties kan een gelijkmatige stijging van de lastenontwikkeling worden gerealiseerd.

TABEL 7.10 GEPLANEDE MUTATIE TARIEF EGALISATIE RESERVE

Jaar	Watersysteemtaak	Zuiveringstaak	Totale reserve inzet
Jaar 2020	- € 2,085 miljoen	- € 0,530 miljoen	- € 2,615 miljoen
Jaar 2021	+ € 0,155 miljoen	- € 0,475 miljoen	- € 0,320 miljoen
Jaar 2022	+ € 1,025 miljoen	- € 0,365 miljoen	+ € 0,660 miljoen
Jaar 2023	+ € 2,095 miljoen	- € 0,435 miljoen	+ € 1,660 miljoen
Totaal	+ € 1,190 miljoen	- € 1,805 miljoen	- € 0,615 miljoen

Tarieven

Door de verwerking van de uitspraak van de Hoge Raad over de differentiatie van de wegen zijn de verschillen tussen de tarieven van het begrotingsjaar 2020 en het voorgaande jaar, met name bij de Watersysteemheffing ongebouwd, groot. De tarieven voor de verschillende categorieën zijn in de onderstaande tabel vermeld.

TABEL 7.11 TARIEVEN 2019 EN 2020 (IN EURO'S) EN DE PROCENTUELE MUTATIES

Heffing	Begroting 2019	Begroting 2020	Mutatie
Watersysteemheffing ingezetenen	84,28	86,42	2,5%
Watersysteemheffing gebouwd ¹⁰	0,0452%	0,0439%	- 2,9%
Watersysteemheffing ongebouwd (overig)	90,91	97,99	7,8%
Watersysteemheffing ongebouwd (wegen)	181,82	195,98	7,8%
Watersysteemheffing natuurterreinen	9,50	9,90	4,2%
Zuiveringsheffing	58,00	59,50	2,6%
Verontreinigingsheffing	58,00	59,50	2,6%

Lastendruk

De gemiddelde lastenontwikkeling van het waterschap voor de ingezetenen en ingelanden is inzichtelijk te maken door de ontwikkelingen in beeld te brengen van een gemiddeld gezin, een gemiddeld agrarisch bedrijf, een gemiddeld industrieel bedrijf, een natuurbeheerorganisatie en een woningcorporatie. Voor de vergelijkbaarheid met het voorgaande jaar zijn ook deze cijfers weergegeven. De lastendrukprofielen zijn ten opzichte van het vorige jaar geactualiseerd.

TABEL 7.12 LASTENDRUK HUISHOUDENS IN 2019 EN 2020 (IN EURO'S) EN DE PROCENTUELE MUTATIES

Huishoudens	Begroting 2019	Begroting 2020	Mutatie
Watersysteemheffing ingezetenen	84,28	86,42	+ 2,5%
3 zuiverings- / vervuilingseenheden	174,00	178,50	+ 2,6%
Totaal niet huiseigenaren	258,28	264,92	+ 2,6%
Bij eigen woning met een waarde van € 200.000 resp. € 216.000	90,40	94,82	+4,9%
Totaal huiseigenaren	348,68	359,74	+ 3,2%

¹⁰ Het tarief gebouwd wordt niet uitgedrukt in euro's, maar in procenten van de vastgestelde WOZ waarde.

TABEL 7.13 LASTENDRUK AGRARISCHE BEDRIJVEN IN 2019 EN 2020 (IN EURO'S) EN DE PROCENTUELE MUTATIES

Agrarische bedrijven	Begroting 2019	Begroting 2020	Mutatie
Watersysteemheffing ingezetenen	84,28	86,42	+ 2,5%
4 zuiverings- / vervuilingseenheden	232,00	238,00	+ 2,6%
Bij eigen woning met een waarde van € 300.000 resp. € 324.000	135,60	142,24	+ 4,9%
Bij opstallen met een waarde van € 300.000 ¹¹	135,60	131,70	- 2,9%
Oppervlakte 70 ha ongebouwd	6.363,70	6.859,30	+ 7,8%
Totaal	6.951,18	7.457,66	+ 7,3%

TABEL 7.14 LASTENDRUK INDUSTRIËLE BEDRIJVEN IN 2019 EN 2020 (IN EURO'S) EN DE PROCENTUELE MUTATIES

Industriële bedrijven	Begroting 2019	Begroting 2020	Mutatie
100 zuiverings / vervuilingseenheden	5.800,00	5.950,00	+ 2,6%
Gebouw met waarde van € 2.000.000 ²	904,00	878,00	- 2,9%
Totaal	6.704,00	6.828,00	+ 1,8%

TABEL 7.15 LASTENDRUK NATUURBEHEERDERS IN 2019 EN 2020 (IN EURO'S) EN DE PROCENTUELE MUTATIES

Natuurterreinbeheerders	Begroting 2019	Begroting 2020	Mutatie
per ha natuur	9,50	9,90	+ 4,2%

TABEL 7.16 LASTENDRUK WONINGCORPORATIES IN 2019 EN 2020 (IN EURO'S) EN DE PROCENTUELE MUTATIES

Woningcorporaties	Begroting 2019	Begroting 2020	Mutatie
Per huurwoning met een WOZ waarde van € 150.000 resp. 162.000	67,80	71,12	+ 4,9%

^{11,2} Bij niet-woningen wordt uitgegaan van een toename van de WOZ waarde met 0% per jaar.

7.7 WEERSTANDSVERMOGEN

Het weerstandsvermogen zegt iets over de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt om bedrijfsrisico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen, op te kunnen vangen. Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit. Het weerstandsvermogen is als volgt te berekenen:

TABEL 7.17 WEERSTANDSCAPACITEIT EN -VERMOGEN 2020 (BEDRAGEN IN MILJOENEN EURO'S)

Omschrijving	Weerstand capaciteit
Benodigde weerstandscapaciteit¹² (a)	13,1
<i>Weerstandscapaciteit structureel</i>	
Post onvoorzien	0,1
<i>Weerstandscapaciteit incidenteel</i>	
Risicoreserve	13,1
Algemene reserve	6,0
Beschikbare weerstandscapaciteit (b)	19,2
Weerstandsvormogen (b / a)	1,5

In de paragraaf Weerstandsvormogen in de begroting, het jaarverslag en de Bestuursrapportage wordt gerapporteerd over significante wijzigingen die zich hebben voorgedaan sinds de meest recente organisatiebrede risicoanalyse. Daarnaast wordt gerapporteerd over bestuurlijk relevante risico's, welke het beleid van het waterschap kunnen raken. Deze zijn hieronder weergegeven en komen voor een groot deel overeen met de risico's die ook in de Bestuursrapportage zijn opgenomen.

Energiebelasting

Met de Belastingdienst is de afgelopen jaren een discussie gevoerd over de zogenaamde complexbepaling bij de energiebelasting. Bij toepassen van deze complexbepaling kunnen meerdere aansluitingen op elektriciteit als één worden gezien waardoor wij als afnemer gunstiger door de verschillende schijven van de energiebelasting lopen. De discussie betrof de toepassing van de complexbenadering voor de bemalingstaak. Inmiddels is er duidelijkheid over de wijze waarop de complexbenadering in de komende jaren moet worden toegepast. Er is nog geen volledige duidelijkheid over de afhandeling van bezwaren met betrekking tot voorgaande jaren. Als dit voor het waterschap negatief uitpakt, kan dit leiden tot een aanzienlijke naheffing. Over de toepassing van de complexbenadering bij de zuiveringstaak bestaat geen discussie.

¹² De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald op basis van een risicoanalyse. Uit de in het jaar 2016 gehouden risico-inventarisatie, welke op 25 oktober 2016 ter kennisname aan de Algemene Vergadering is gepresenteerd, bleek dat de omvang van de risico's (benodigde weerstandscapaciteit) € 13,1 miljoen bedraagt met een zekerheid van 99%.

Schadeclaims

In de jaarstukken is opgenomen dat de omvang van het financieel risico van de schadedossiers € 1,3 miljoen bedraagt. Tussen het opstellen van de jaarstukken en deze bestuursrapportage zijn hierin geen significantie wijzigingen opgetreden.

Drontermeerdijk

Het dijkversterkingsproject Drontermeerdijk maakt deel uit van het gebiedsproject IJsseldelta Zuid Fase II. Het dijkproject heeft een eigen risicosysteem met toetsing door het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Het dijkproject gaat nu de realisatiefase in, waarbij het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (het Rijk) de enige financier van het project is. Het project is qua aard en financiële omvang een groot project wat aandacht vraagt in de sturing en beheersing.

Afzet zuiveringsslib en onderhoudssituatie Afval Energie Bedrijf (AEB)

Op 12 maart 2019 heeft de Algemene Vergadering ingestemd met het uitwerken van de samenwerking met AGV om in de toekomst gezamenlijk ons zuiveringsslib te drogen bij Waternet met restwarmte van AEB. Halverwege 2019 zijn er problemen ontstaan bij AEB en moesten 4 van de 6 verbrandingslijnen worden stilgelegd. Naar verwachting zullen de verbrandingslijnen richting eind van het jaar weer in gebruik worden genomen. Naar aanleiding van de problemen is er veel discussie ontstaan over de toekomst van AEB en daarover moeten nog belangrijke besluiten worden genomen.

De problemen die bij AEB zijn ontstaan hebben er toe geleid, dat een belangrijke schakel in het voorstel voor slibdroging onzeker is geworden, namelijk de levering van warmte door AEB. Besloten is daarom om naast het uitwerken van de optie drogen met restwarmte van AEB, ook alternatieven te onderzoeken. Als gevolg van de problematiek die is ontstaan bij AEB zal mogelijk ook de in maart 2019 door de AV gestelde voorwaarde wat betreft kostenneutraliteit moeten worden herzien.

Afvalstoffenheffing

In het regeerakkoord is opgenomen, dat de huidige vrijstelling voor de afvalstoffenbelasting van de verbranding van het zuiveringsslib komt te vervallen. Op dit moment vinden daarover onderzoeken en gesprekken plaats. Indien over (een deel van) de slibafzet van het waterschap afvalstoffenheffing moet worden betaald, heeft dit financiële consequenties voor het waterschap.

Programma Aanpak Stikstof

De Raad van State heeft op 29 mei 2019 beslist dat het Programma Aanpak Stikstof (hierna: 'PAS') niet gebruikt mag worden als basis om toestemming te verlenen voor activiteiten die leiden tot een stikstoftoename ter plaatse van stikstofgevoelige habitattypen en soorten in Natura 2000-gebieden. Deze uitspraak heeft geen gevolgen voor beheer en (groot) onderhoud, mogelijk wel voor investeringsprojecten en de aanleg van duurzame oevers. In het najaar van 2019 wordt meer bekend over de consequenties van de uitspraak van de Raad van State en over een mogelijk nieuw handelingsperspectief. Voor projecten die op dit moment spelen wordt in overleg met de provincie Flevoland bepaald hoe we omgaan met de nieuwe situatie. Voor de uitvoering van de Drontermeerdijk heeft deze uitspraak geen consequenties omdat de vergunning in het kader van de natuurbeschermingswet reeds verleend en onherroepelijk is. Over de uitbreiding van de WKK op AWZI Tollebeek zijn we in gesprek met de provincie en de omgevingsdienst. De verwachting is dat ook dit project kan worden uitgevoerd.

PFAS-stoffen en impact voor baggeren en duurzame oevers

Recent ontstonden er bij diverse waterschappen problemen met de afzet van baggerspecie vanwege de mogelijke aanwezigheid van verbindingen uit de PFAS-stoffengroep (o.a. PFOS, PFOA en GenX, maar er vallen nog veel meer stoffen onder de PFAS-stoffen groep). Het gaat om stoffen die van nature niet voorkomen in het milieu. Deze stoffen zitten waarschijnlijk al langer in ons milieu, maar door verbeterde analysetechnieken wordt het mogelijk steeds kleinere concentraties van stoffen aan te tonen in baggerspecie. Omdat er nog geen normen bestaan voor deze stoffen, is onder regie van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat landelijk gewerkt aan een tijdelijk

handelingskader voor deze stoffen. Door het tijdelijk handelingskader dat er nu ligt, kunnen waterschappen en andere overheden bepalen of de huidige kwaliteit van de bodem of het hergebruik van grond en bagger een risico vormt voor mens en milieu.

Het waterschap heeft uit voorzorg, in afwachting van dit tijdelijk handelingskader, het baggerwerk in stedelijk gebied voor 2019 uitgesteld. Onze waterbodem zal vanaf nu ook op PFAS-stoffen worden onderzocht voordat er gebaggerd wordt. Het aantreffen van PFAS-stoffen in de waterbodem kan betekenen dat baggerspecie niet in de Vaartplas toegepast mag worden. Afvoeren of elders toepassen van baggerspecie levert een grote kostenstijging op. Het is op dit moment nog onzeker hoeveel baggerspecie niet geschikt is om in de Vaartplas toe te passen.

In de AV van september is meegedeeld, dat de problematiek rondom PFAS ook speelt bij de aanleg duurzame oevers. Het effect hiervan op de kosten en de planning en de uitvoering is nog onbekend, maar zal de komende tijd worden uitgezocht.

Naast het baggeren en de aanleg van duurzame oevers kunnen stoffen uit de PFAS-stoffengroep een rol spelen in de uitvoering van dijkversterkingsprojecten. Op dit moment is nog niet bekend wat het effect hiervan gaat zijn, maar hier is aandacht voor.

Afschaffen BTW-vrijstelling bij verbonden partijen

De BTW-koepelvrijstelling is een regeling waarmee onder andere decentrale overheden in een samenwerkingsverband diensten aan hun leden kunnen vrijstellen van BTW. Aanvankelijk heeft de staatssecretaris aangekondigd deze regeling te willen beperken als gevolg van uitspraken van het Europees Hof van Justitie. Dit zou grote financiële consequenties hebben voor de decentrale overheden in Nederland, voor ons waterschap zou dit een kostenstijging betekenen voor onder andere GBLT en Aqualysis. De Unie van Waterschappen heeft aangedrongen op nader onderzoek naar de impact van een beperking van de vrijstelling. De invoering van de beperking is inmiddels opgeschort, waarmee de koepelvrijstelling op dit moment nog steeds kan worden toegepast. Het kabinet maakt zich samen met andere Europese lidstaten hard voor een reparatie via Europese regelgeving.

Losstaand van deze discussie heeft de Belastingdienst de in 2012 aan GR Het Waterschapshuis (HWH) verleende toestemming voor toepassing van de BTW-koepelvrijstelling ingetrokken. In augustus 2019 heeft het bestuur van HWH bezwaar ingediend tegen dit besluit. Dit bezwaar zal naar verwachting door de Belastingdienst worden afgewezen, waarna een beroepsprocedure volgt. Tijdens deze procedure zal HWH voorzichtigheidshalve al wel BTW in rekening brengen bij de waterschappen. Dit zal mogelijk financiële consequenties hebben voor Zuiderzeeland vanaf het jaar 2020. HWH brengt deze consequenties in beeld en zal deze, indien nodig, aan de waterschappen voorleggen via een begrotingswijziging met zienswijzeprocedure.

7.8 FINANCIERING

De financieringsparagraaf in de begroting is een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie. Bij de inrichting van de financieringsfunctie staat beheersing van het renterisico centraal.

Rentevisie

De tarieven in de geld- en kapitaalmarkt bevinden zich op een historisch laag niveau. Het inschatten van deze tarieven is lastig. Het rentepercentage van nieuw af te sluiten langlopende geldleningen is begroot op 1,0% voor het jaar 2020 en 3,0% voor de daarop volgende jaren. Voor de korte rente is rekening gehouden met een percentage van 0,1%.

Schatkistbankieren

Eind 2013 is de Regeling Schatkistbankieren van kracht geworden in het kader waarvan de decentrale overheden hun overtollige middelen, boven een bepaalde drempel, dienen af te storten bij het ministerie van Financiën. Het toetsen of de regeling op de juiste wijze wordt uitgevoerd vindt plaats op kwartaalbasis.

TABEL 7.18 BEREKENING DREMPEL SCHATKISTBANKIEREN 2020 (BEDRAGEN X € 1.000.000)

1.	Begrotingsomvang	83,9
2.	Percentage drempel	0,75%
3.	Drempel schatkistbankieren (1 x 2)	0,63

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft aan hoeveel het waterschap kort mag financieren als percentage van de begroting. De totale netto vlottende schuld mag maximaal 23% van het totaal van de lasten van de jaarbegroting bij aanvang van het begrotingsjaar zijn. Bij een bruto begrotingstotaal van ruim € 83,9 miljoen bedraagt de kasgeldlimiet € 19,3 miljoen.

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 30% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar.

TABEL 7.19 RENTERISICONORM (BEDRAGEN IN MILJOENEN EURO'S)

		Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
(1)	Renteherzieningen	-	-	-	-
(2)	Aflossingen	4,9	4,6	3,3	3,4
(3)	Renterisico (1 + 2)	4,9	4,6	3,3	3,4
(4a)	Bruto begrotingstotaal	83,9			
(4b)	Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	30%			
(4)	Renterisiconorm (4a * 4b)	25,2			
(4)	Renterisiconorm	25,2			
(3)	Renterisico	- 4,9			
(5a)	Ruimte onder renterisiconorm (4 - 3)	20,3			

Financieringsbehoefte

Uitgaande van de investeringen zoals opgenomen in de investeringsplanning 2020-2023 en de bestaande leningenportefeuille wordt voor het jaar 2020 uitgegaan van een financieringsbehoefte voor nieuwe langlopende leningen van € 16,0 miljoen. In 2020 zal ook een deel van de te verstrekken achtergestelde geldlening aan Windpark Hanze worden gestort. De financieringsbehoefte die hiervoor nodig is, is reeds in 2018 afgedekt middels het afsluiten van een lening met uitgestelde storting.

7.9 VERBONDEN PARTIJEN

Waterschap Zuiderzeeland heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen waaronder gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen.

De verbonden partij voert beleid voor het waterschap uit dat het waterschap ook zelf zou kunnen uitvoeren. Om deze reden is het van belang de ontwikkelingen weer te geven in deze paragraaf verbonden partijen. Uiteraard blijft Waterschap Zuiderzeeland beleidsmatige en financiële verantwoordelijkheden houden ten aanzien van deze partijen.

Nederlandse Waterschapsbank (NWB)

Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de NWB bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak. Eind 2015 is de kredietstatus van de NWB verhoogd door S&P, waardoor de bank nu weer als AAA-bank wordt beschouwd. Waterschap Zuiderzeeland is in het bezit van 68 van de 58.989 aandelen, hetgeen neerkomt op 0,11% van het totale aandelenkapitaal. De leningenportefeuille van Waterschap Zuiderzeeland bestaat voor een groot deel uit leningen die bij de NWB zijn afgesloten.

Unie van Waterschappen (UvW)

De UvW behartigt op nationaal en internationaal niveau de belangen van de waterschappen voor een goede waterstaatsverzorging binnen het waterschapsbestel. De UvW treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het parlement, de rijksoverheid en organisaties als het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Vereniging Nederlandse Gemeente (VNG). Dijkgraaf H. Klavers is lid van het bestuur van de Unie van Waterschappen.

GR Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn (GBLT)

De heffing en inning van de waterschapsbelastingen liggen in handen van GBLT. Door op het gebied van de inning van belastingen samen te werken met anderen, worden de maatschappelijke kosten zo laag mogelijk gehouden. In deze gemeenschappelijke regeling nemen vijf waterschappen en zes gemeenten deel. Heemraad T. Vereijken is namens het waterschap lid van het algemeen bestuur van GBLT.

Gemeenschappelijke Regeling Aqualysis

Aqualysis verricht als waterlaboratorium het hydrobiologisch, bacteriologisch en chemisch onderzoekswerk voor vijf waterschappen. Door chemisch, bacteriologisch en biologisch onderzoek te verrichten, is controle op naleving van vergunningen mogelijk, alsmede het beheersen en het beoordelen van de kwaliteit van het oppervlaktewater en de controle op het zuiveren van afvalwater. Het Bestuur van Aqualysis bestaat uit vijf bestuursleden; elk bestuurslid vertegenwoordigt een deelnemend waterschap. Heemraad J. Caris is namens het waterschap lid van het Bestuur.

GR Het Flevolands Archief

Het Flevolands Archief is de nieuwe naam van het gedeelte van het archief dat in het verleden was ondergebracht bij Nieuw Land Erfgoedcentrum. Het Flevolands Archief is samenwerkingspartner voor diverse overheidsorganen. Dit zijn het Rijk, de provincie Flevoland, de gemeenten Dronten, Lelystad, Urk, Zeewolde en Waterschap Zuiderzeeland. Het archief verzamelt ook particuliere archieven. Het waterschap voldoet met deze samenwerking aan de archiefverplichting voor overheidsorganisaties. Namens het waterschap is heemraad A. Poppe lid van het Algemeen Bestuur.

Gemeenschappelijke Regeling Het Waterschapshuis

In de gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (HWH) werken de waterschappen samen op het gebied van ICT. HWH vervult een meer duidelijkere rol als regisseur, beheerder en uitvoerder van de samenwerking tussen de deelnemende waterschappen. Namens het waterschap is heemraad J. Caris lid van het Algemeen Bestuur.

Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer

De Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA) is het kenniscentrum van regionale waterbeheerders in Nederland. De kennis kan liggen op toegepast technisch, natuurwetenschappelijk, bestuurlijk-juridisch en sociaalwetenschappelijk gebied. De STOWA draagt bij aan kennisvergroting van het waterschap over het waterbeheer. Daarnaast ondersteunt STOWA in een aantal gevallen intern onderzoek door ons waterschap.

Windpark Hanze B.V.

Sinds het najaar 2018 is Waterschap Zuiderzeeland aandeelhouder in Windpark Hanze B.V. Windpark Hanze B.V. heeft als doel om een windmolenpark te realiseren en te exploiteren in de gemeente Dronten. De deelname van Waterschap Zuiderzeeland heeft tot doel om de verduurzamingsdoelstellingen van het waterschap op het gebied van energie te realiseren. Namens het waterschap is heemraad A. Poppe vertegenwoordiger in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Vereniging Werken voor waterschappen

De Vereniging Werken voor waterschappen is opgericht eind 2018 en heeft tot doel om te werken aan moderne werknemersvoorwaarden (CAO) voor waterschappen en gelieerde organisaties en neemt daarmee de werkgeverstaken over van de Unie van Waterschappen.

7.10 EMU-SALDO

Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de overheid. Het EMU-saldo van de lokale overheid telt mee voor het EMU-saldo van de totale overheid. Om inzicht te geven in het verwachte EMU-saldo van de lokale overheid is weergave van het saldo een verplicht onderdeel. De cijfers worden daarnaast verstrekt aan het CBS. Sturing op het EMU-saldo is van belang in verband met de Wet HOF.

De Unie van Waterschappen, het IPO en de VNG hebben op afspraken gemaakt over de ruimte in het Nederlandse EMU-tekort voor de decentrale overheden in de planperiode. Deze ruimte bedraagt 0,4% van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Deze ruimte is verder onderverdeeld: 0,27% gemeenten, 0,08% provincies en 0,05% waterschappen.

De ruimte voor de waterschappen van 0,05% BBP leidt met de meeste recente raming van het BBP voor 2020 tot een maximaal EMU-tekort van € 416,4 miljoen in dat jaar. Dit bedrag is met de vastgestelde verdeelsleutel van de 'geraamde netto-exploitatiekosten van het voorgaande jaar' (2019 dus) verdeeld over de waterschappen. Het maximale EMU-tekort, de zogenaamde indicatieve referentiewaarde, komt voor Waterschap Zuiderzeeland voor het jaar 2020 uit op € 10,8 miljoen. De indicatieve referentiewaarde voor het jaar 2021 is becijferd op € 10,9 miljoen.

Berekening

Hieronder treft u de tabel aan waarin de berekening van het EMU-saldo voor Waterschap Zuiderzeeland is weergegeven.

TABEL 7.20 EMU SALDO (BEDRAGEN IN MILJOENEN EURO'S)

		Begroting 2020	Begroting 2021
1	EMU-exploitatiesaldo	- 2,6	- 0,3
2	Invloed investeringen		
	– netto investeringsuitgaven	- 18,8	- 10,2
	+ afschrijvingen	+ 9,5	+ 10,5
3	Invloed voorzieningen		
	+ toevoeging aan voorziening t.l.v. exploitatie	+ 1,4	+ 1,4
	– betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	- 1,4	- 1,4
4	Invloed reserves		
	– betalingen rechtstreeks uit reserves	- 0,2	- 0,2
	EMU-saldo	- 12,1	- 0,2

Exploitatiebegroting

8. Exploitatiebegroting naar kostensoort

TABEL 8.1 EXPLOITATIEBEGROTING NAAR KOSTENSOORT (ALLE BEDRAGEN IN DUIZENDEN EURO'S)

	Omschrijving	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
	<i>Lasten</i>			
4.1	Rente en afschrijvingen	13.816	12.558	12.091
4.2	Personeelslasten	25.257	25.680	26.910
4.3	Goederen en diensten van derden	38.309	37.966	43.455
4.4	Toevoegingen aan voorzieningen / onvoorzien	2.089	1.695	1.469
	Totaal lasten	79.472	77.899	83.925
	<i>Baten</i>			
8.1	Financiële baten	632	600	620
8.2	Personeelsbaten	98	-	-
8.3	Goederen en diensten aan derden	1.621	1.362	1.349
8.4	Bijdragen van derden	2.709	1.372	1.721
8.5	Waterschapsbelastingen	74.514	74.245	77.540
8.6	Interne verrekeningen	-	-	80
	Totaal baten	79.574	77.579	81.310
	Exploitatieresultaat	103	- 320	- 2.615
9.1	Inzet tariefegalisatie reserve	1.565	320	2.615
9.2	Inzet bestemmingsreserves	359	-	-
9.3	Inzet overige reserves	1.473	-	-
	Te verdelen resultaat	3.410	-	-

9. Exploitatiebegroting naar BBP beleidsveld

TABEL 9.1 EXPLOITATIEBEGROTING NAAR BBP BELEIDSVELD (ALLE BEDRAGEN IN MILJOENEN EURO'S)

	Omschrijving	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
BV1	Planvorming	3,7	3,2	2,7
BV2	Aanleg en onderhoud waterkeringen	8,4	8,8	10,6
BV3	Inrichting en onderhoud watersystemen	26,0	26,6	29,3
BV4	Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken	23,2	23,2	24,6
BV5	Regulering	4,2	4,4	4,6
BV6	Heffing en invordering	3,5	3,6	3,5
BV7	Bestuur en communicatie	3,7	4,8	4,9
	Netto lasten	72,7	74,6	80,2
BO	Belastingopbrengsten	74,5	74,3	77,6
ER	Inzet tarief egalisatiereserve	1,6	0,3	2,6
	Te verdelen resultaat	3,4	-	-

10. Exploitatiebegroting naar kostendrager

TABEL 10.1 EXPLOITATIEBEGROTING NAAR KOSTENDRAGER (ALLE BEDRAGEN IN MILJOENEN EURO'S)

	Omschrijving	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
	<i>Netto lasten</i>			
TK1	Watersysteembeheer	44,0	45,5	49,3
TK2	Zuiveringsbeheer	28,6	29,0	30,8
OVZ	Onvoorzien	0,1	0,1	0,1
	Totaal lasten	72,7	74,6	80,2
	<i>Belastingen</i>			
TK1	Watersysteembeheer	44,3	45,4	47,3
TK2	Zuiveringsbeheer	30,2	28,9	30,3
	Totaal baten	74,5	74,3	77,6
	Exploitatieresultaat	1,8	- 0,3	- 2,6
ER	Inzet tarief egalisatiereserve	1,6	0,3	2,6
	Te verdelen resultaat	3,4	-	-